

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS INSTITUTAS
SOCIALINIO DARBO KATEDRA

Lina Kamarauskienė

**Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimas bendruomenės
vystymuisi**

Magistro baigiamasis darbas

Socialinio darbo studijų programa, valstybinis kodas 621L50004
Socialinio darbo organizavimo studijų kryptis

Vadovas dr. Vida Lukamskienė

Apginta SMF dekanas

Kaunas, 2014

SANTRAUKA

Kamarauskienė, L. Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimas bendruomenės vystymuisi vadovė. dr. Lukamskienė, V., Vytauto Didžiojo Universitetas, SGI, Kaunas, 2014

Lietuvoje, kaip daugumoje pasaulio šalių vis aktualesnės tampa socialinės atskirties ir skurdo problemos. Šias problemas sąlygoja socialinės politikos įgyvendinimo instrumentų trūkumas, kuris tiesiogiai siejasi su savivaldybių pajėgumu sprendžiant problemas.

Stiprios savivaldybės – demokratiškos valstybės pagrindas, o savivaldybių stiprybę nusako bendruomeniškumo laipsnis. Tikros savivaldos plėtojimas, visų pirma, yra bendruomenės vystymas.

Kaimo teritorijose susikūrusios bendruomenės yra viena iš alternatyvų sprendžiant šiuo laikotarpiu kaimui būdingas problemas kaip bedarbystė, alkoholizmas, skurdas, nesaugi kaiminystė, verslumo plėtra kaime, aplinkosauga. Šiuo metu kaimuose tokių problemų nagrinėjimui kuo puikiausiai tiktų bendruomenių iniciatyvinės grupės - tarybos, jų veiklumas suteikia galimybes kaimo žmonėms pažvelgti plačiau į žmoniškųjų ir ekonominių išteklių panaudojimą, galimybę gauti įvairios informacijos kaimo žmogui rūpimais klausimais.

Kadangi kaimo bendruomenės dažniausiai yra ne pelno siekiančios organizacijos ir dirbančios savanoriškais tikslais, tai svarbu, kad bendruomenės branduolį sudarantys žmonės būtų motyvuoti dirbti, sugebėtų įsipareigoti bendruomenei, o kartu ir jos vystymuisi. Nes tik įsipareigoję organizacijai individai sugebės kokybiškai ir tikslingai siekti išsikeltų tikslų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į šias sąlygas svarbu išsiaiškinti, kas motyvuoja ir skatina bendruomenės tarybos narius plėtoti veiklą ir daryti pokyčius bendruomenėje. Tyrimas yra reikalingas suvokti, kokią prasmę bendruomenės tarybos nariai skiria įsipareigojimui bendruomenės vystymuisi, kokių motyvų vedini dirba savanoriškais pagrindais bei kaip galima būtų sumotyvuoti, kad bendruomenės komanda dirbtų atsakingiau, efektyviau ir tikslingiau.

Tyrimo objektas. Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimas

Tyrimo tikslas. Atskleidus kaimo bendruomenės tarybos narių, dirbančių savanoriškais pagrindais, įsipareigojimą kaimo bendruomenės vystymuisi, parengti projektą.

Tyrimo uždaviniai.

1. Apibūdinti įsipareigojimą kaip savanoriškos veiklos sąlygą bendruomenės vystymui.
2. Aptarti kaimo bendruomenių vystymąsi atskleidžiant kaimo bendruomenių raidą ir jų veiklą reglamentavimą.
3. Iširti kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi.

Tyrimui atlikti buvo naudojamas kokybinis tyrimo metodas. Tyrimo temos pasirinktos ir duomenys analizuoti remiantis socialinio konstravimo perspektyva. Tyrimo metu susirinkti duomenys buvo analizuojami temų analizės metodu.

Sudėtinga kalbėti apie kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi, kai bendruomenės tarybos nariai nekomunikuoja tarpusavyje, nesugeba organizuoti savo komandos darbo. Tokie veiksniai mažina kaimo bendruomenės galimybes tolimesniam vystymuisi, silpnina žmoniškųjų išteklių pasisavinimą ir sudaro kliūtis bendruomenės tarybos narių įsipareigojimui. Kiekvieno tarybos nario įsipareigojimas turėtų būti visų pirma susijęs tarpusavyje bendro tikslo siekimui. Neįmanoma pasiekti reikiamų rezultatų apsiribojant viena ar kita veiklos sritimi. Tai turėtų būti siekiama per veiklų visumą, kiekvieno tarybos nario suinteresuotumą, aktyvumą, kompetenciją.

SUMMARY

Kamarauskienė ,L. Commitment of the council of village community on its development.

Supervisor dr. Lukamskienė, V., Vytautas Magnus University, SGI, Kaunas, 2014

In Lithuania, as in many other foreign countries, poverty and social disjuncture are becoming the issues of nowadays. These issues are determined by the lack of the implementation instruments of social politics, and that is directly connected to the municipality power regarding such issues.

Powerful municipalities are the basis of democratic country, and the strenght of municipality is determined by the degree of sociality. Development of self-government is firstly, development of the community.

Village communities are one of the alternatives dealing with the typical issues of the nowadays village, such as unemployment, alcoholism, poverty, insecure neighbourhood, environment protection, and business development in the rural areas. Nowadays, such issues can be easily tackled by the community initiative groups – councils. Their activity provides a great possibility for the village people to expand their view on the use of the human and economic resources, also helps to get various information connected to the issues they care about.

Since village communities are non profit-making orgnizations and they work on the basis of volunteering, it is essential that they have enough motivation to work and that they could be committed to the community and seek for its development. Because only committed individuals can work qualitatively and purposively. Considering these conditions, it is important to learn what motivates and stimulates the members of the community council to develop their activity and make changes in the community. The research is needful to realize the meaning of the community council's commitment on the community development, also what are the motives for doing it voluntarily, and what are the ways they can motivate other members to work with more responsibility, do more effective and purposeful work.

Object of the reasearch. Commitment of the council of village community.

Aim of the reasearch. Having revealed the council members' commitment on the village community development, to prepare a project.

Tasks of the reasearch.

1. To define commitment, as a condition for the voluntary activity regarding community development.

2. To discuss the community development, revealing the evolution of the village communities and their regulation.

3. To survey the commitment of the council members on the community development.

In order to carry out the research, there was the qualitative method of analysis used. The topics had been chosen and data analysed on the perspective of social construction. The data, collected during the reasearch, were analysed using the topic analysis method.

According to the findings it can be stated that it is difficult assess the commitment of the community council on the village community development, when its members lack intercommunication. Failing intercommunication determines the declining potential on effective development.

TURINYS

ĮVADAS	7
1. KAIMO BENDRUOMENĖS TARYBOS NARIŲ ĮSIPAREIGOJIMO BENDRUOMENĖS VYSTYMUISI TEORINIAI ASPEKTAI.....	10
1.1 Įsipareigojimo reikšmė organizacijoje.....	10
1.2 Įsipareigojimas kaip savanorystės sąlyga	13
1.3 Kaimo bendruomenės samprata ir jos raida.....	16
1.4 Kaimo bendruomenių veiklos teisinės aplinkos apžvalga demokratijos plėtros požiūriu	20
1.5 Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimo bendruomenės vystymui interpretavimas socialinio konstravimo teorijos požiūriu.....	24
2. KAIMO BENDRUOMENĖS TARYBOS NARIŲ ĮSIPAREIGOJIMO BENDRUOMENĖS VYSTYMUISI TYRIMO METODOLOGIJA.....	27
2.1 Tyrimo metodo pagrindimas.....	27
2.2 Tyrimo dalyvių apibūdinimas.....	29
2.3 Subjektyvi įsipareigojimo bendruomenei prasmė.....	31
2.4 Veiksniai, skatinantys dirbti savanoriškais pagrindais	38
2.5 Kaimo bendruomenės vystymosi iššūkiai.....	42
2.6 Pokyčių (vystymo) gairės	46
3. PROJEKTINĖ DALIS „X kaimo bendruomenės tarybos narių tarpusavio komunikacijos gerinimas“.....	55
3.1 Projekto problema ir projekto poreikio pagrindimas	55
3.2 Projekto planas (veiklos)	56
3.3 Projekto plano įgyvendinimas ir projekto biudžetas.....	59
3.4 Projekto vykdytojai ir projekto įvertinimas.....	61
IŠVADOS	63
REKOMENDACIJOS	64
LITERATŪRA	65

IVADAS

Pastaruosius dvidešimt metų bendruomenių vystymosi problemoms ir iššūkiams tirti skiriama vis daugiau dėmesio. Tai galima priskirti vis spartėjančios globalizacijos, apėmusios daugelį visuomenės ir žmogaus gyvenimo sričių, įtakai.

Bauman (2002) teigia, kad globalizacija skatina kai kuriuos teigiamus pokyčius – atveria informacines, technologines galimybes, gyvenimo patogumus ir kt., todėl ji traktuojama kaip naujų galimybių šaltinis. Tačiau kiekviena naujovė, daranti įtaką žmonių gyvenimui, sukelia ir problemų, kurių apraiškos reikalauja visuomeninio sutelktumo, visuomeniškumo, skatinant vietinio lygmens bendruomenių iniciatyvas.

Lietuvoje, kaip daugumoje pasaulio šalių vis aktualesnės tampa socialinės atskirties ir skurdo problemos. Šias problemas sąlygoja socialinės politikos įgyvendinimo instrumentų trūkumas, kuris tiesiogiai siejasi su savivaldybių pajėgumu sprendžiant problemas.

Stiprios savivaldybės – demokratiškos valstybės pagrindas, o savivaldybių stiprybę nusako bendruomeniškumo laipsnis. Tikros savivaldos plėtojimas, visų pirma, yra bendruomenės vystymas. Bendruomenėje asmuo mokomas pagrindinio žmogaus, kaip socialinės būtybės, gebėjimo – meno gyventi su kitais, atsakingo, nesavanaudiško ir atviro bendravimo, kitų žmonių nuomonės ir interesų gerbimo. Bendruomenėje žmonėms sudaromos sąlygos tenkinti pagrindinius poreikius – socialinius, psichologinius ir biologinius. Jeigu bendruomenė stipri savo turimu žmogiškuoju kapitalu, yra vieninga, turi plačią tinklaveiką, tai globalizacijos sąlygotos problemos sprendžiamos lengviau. Tai ypač svarbu kaimo bendruomenėms.

„Kaimo bendruomenė – kaimo vietovėje gyvenančių žmonių, susietų bendrais viešaisiais poreikiais ir interesais bei siekiančių juos įgyvendinti savivaldos principais koordinuotomis priemonėmis, grupė, įregistruota teisės aktų nustatyta tvarka“ (Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas, 2002).

Bendruomenės formavimasis sudaro sąlygas nuolatinei socialinei raidai, mažina žmonių bejėgiškumo jausmą susidūrus su problemomis. Tai moralinė vienovė, bendravimas ir bendradarbiavimas. Kaip teigia Ž. Kavaliauskienė (2011), siekiant išsiaiškinti ryšius, susaistančius individą su tam tikromis pareigomis tam tikroje organizacijoje, pagrindiniu tyrimų konstruktu traktuojamas įsipareigojimas, kurio laipsnis, anot I. Bučiūnienės (2006), turėtų apimti žmonių jausmų laipsnį organizacijoje, kurioje jie dirba. Tai suvokiama asmens savęs tapatinimo su organizacija ir įsitraukimo į ją stiprumu, t. y. kiek jis nori organizacijoje dirbti arba nenori jos palikti.

Į įsipareigojimo reiškinį galima žvelgti per prasmę, kurią žmogus suteikia įsipareigojimui, nes kaip teigia Berger, Luckman, (1999) žmogus turi nuolat galvoti kokia yra jo egzistavimo prasmė, ką jis gali keisti pasaulyje ir kuo nori būti tame pasaulyje, kuriame gyvena. Nuolatinis realybės analizavimas, diagnozavimas ir vertinimas padeda tobulėti ir tobulinti aplinką supančią žmogų. Asmeniui svarbu matyti realybę per socialinę prizmę ir suprasti jos pagrindines reikšmes, nes tai leidžia žvelgti nepaviršutiniškai, leidžia nepasiduoti rutinai, labiau skatina platesnes išvalgas ir didesnę atsakomybę už save ir savo gyvenimą.

Tyrimo naujumas.

Kaimo teritorijose susikūrusios bendruomenės yra viena iš alternatyvų sprendžiant šiuo laikotarpiu kaimui būdingas problemas kaip bedarbystė, alkoholizmas, skurdas, nesaugi kaiminystė, verslumo plėtra kaime, aplinkosauga. Tokioms problemoms spręsti reikia tam pritaikytų, specialių priemonių ar programų, kurios atkreiptų dėmesį į pokyčius, atsirandančius kaimo teritorijose. Manau, šiuo metu kaimuose tokių problemų nagrinėjimui kuo puikiau tiktų bendruomenių iniciatyvinės grupės - tarybos, jų veikimas suteikia galimybes kaimo žmonėms pažvelgti plačiau į žmoniškųjų ir ekonominių išteklių panaudojimą, galimybę gauti įvairios informacijos kaimo žmogui rūpimais klausimais. Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimas bendruomenės vystymuisi yra viena mažiausiai tyrėjų nagrinėtų krypčių kaimo bendruomenės plotmėje. Ž. Kavaliauskienė (2011) savo disertacijoje yra nagrinėjusi įsipareigojimo organizacijai reiškinį, tačiau neradau tyrimų apie bendruomenės valdymo organą - bendruomenės tarybą, kuri turi sprendžiamąją galią atstovauja likusius bendruomenės narius. Vietovės, kuriose yra susiformavę tvirtos kaimo bendruomenės, pasižymi geresnėmis gyvenimo sąlygomis, aktyvesniu socialiniu dalyvavimu, mažesne bedarbyste, tokiose vietovėse yra labiau išplėtotą gamybinę, socialinę ir aplinkos infrastruktūrą.

Tyrimo aktualumas.

Visų susidariusių problemų šalies valdžia nėra pajėgi išspręsti, todėl kaime gyvenantys žmonės jas imasi spręsti patys. Tokiu būdu pasireiškia nauda, kurią gauna žmonės jungdamiesi į bendruomenes - į bendruomenes buriamasi, kad apjungus jėgas, būtų lengviau išskelti bendrus tikslus ir juos įgyvendinti, kokybiškiau atstovauti bendrus interesus, išsaugoti kultūrinį paveldą, tradicijas ir kitus bendruomenėms aktualius klausimus. Kaimo bendruomenės veikia visame pasaulyje ir dažniausiai pasirenka nevyriausybinės organizacijos statusą. Esant galimybėms gauti nacionalinę ir Europos Sąjungos paramą, bendruomenės gali sėkmingai įgyvendinti vietos plėtros, tradicijų

puoselejimo, infrastruktūros projektus. Siekiant kokybiško projektų ir programų įgyvendinimo, veiklų realizavimo, turi būti suburta stipri komanda. Kadangi kaimo bendruomenės dažniausiai yra ne pelno siekiančios organizacijos ir dirbančios savanoriškais tikslais, tai svarbu, kad bendruomenės branduolį sudarantys žmonės būtų motyvuoti dirbti, sugebėtų įsipareigoti bendruomenei, o kartu ir jos vystymuisi. Nes tik įsipareigoję organizacijai individai sugebės kokybiškai ir tikslingai siekti išsikeltų tikslų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į šias sąlygas svarbu išsiaiškinti, kas motyvuoja ir skatina bendruomenės tarybos narius plėtoti veiklą ir daryti pokyčius bendruomenėje. Taigi manau, kad tyrimas yra reikalingas suvokti, kokią prasmę bendruomenės tarybos nariai skiria įsipareigojimui bendruomenės vystymuisi, kokių motyvų vedini dirba savanoriškais pagrindais bei kaip galima būtų sumotyvuoti, kad bendruomenės komanda dirbtų atsakingiau, efektyviau ir tikslingiau.

Tyrimo problemą sudaro klausimai:

Kokią prasmę bendruomenės tarybos nariai suteikia įsipareigojimui?

Kas didintų įsipareigojimą organizacijai ?

Kokios yra kaimo bendruomenės vystymosi gairės?

Tyrimo objektas. Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimas.

Tyrimo tikslas. Atskleidus kaimo bendruomenės tarybos narių, dirbančių savanoriškais pagrindais, įsipareigojimą kaimo bendruomenės vystymuisi, parengti projektą.

Tyrimo uždaviniai.

1. Apibūdinti įsipareigojimą kaip savanoriškos veiklos sąlygą bendruomenės vystymuisi.
2. Aptarti kaimo bendruomenių vystymąsi atskleidžiant kaimo bendruomenių raidą ir jų veiklų reglamentavimą.
3. Ištirti kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi

Tyrimo metodai:

1. Buvo atlikta teorinių šaltinių analizė;
2. Duomenų surinkimui buvo naudojamas kokybinio tyrimo metodas, pasitelkiant pusiaustruktūruoto interviu metodą;
3. Tyrimo metu surinkti duomenys analizuoti temų analizės metodu.

1. KAIMO BENDRUOMENĖS TARYBOS NARIŲ ĮSIPAREIGOJIMO BENDRUOMENĖS VYSTYMUISI TEORINIAI ASPEKTAI.

1.1 Įsipareigojimo reikšmė organizacijoje

Bendruomeninės organizacijos narius traukia galimybėmis patenkinti savirealizacijos poreikį, plėsti pažinčių tinklą, aktyviai veikti ar net atrasti galimybę sukurti sau darbo vietą. Tai gali būti ne verslo kūrimas, bet atstovavimas visuomenėje politiniuose vienetuose. Bendruomeninė organizacija yra puiki terpė atskleisti žmogui savo gebėjimus, įgyvendinti iniciatyvas, išreikšti savo nuomonę ar vesti atvirą diskusiją su kitais nariais. Dalyvaujant bendruomenės veikloje nariai retai gauna materialinę naudą, tai daugiau moralinis, psichologinis, saviraiškos poreikio patenkinimas šaltinis.

Ž. Kavaliauskienės (2011) teigimu, siekiant išsiaiškinti ryšius, susaistančius individą su tam tikromis pareigomis tam tikroje organizacijoje pagrindiniu tyrimų konstruktu traktuojamas įsipareigojimas. Įsipareigojimas organizacijai gali būti traktuojamas, kaip asmens tikslų tapatinimas su organizacijos tikslais ir siekiais. Sutampančios vertybės bendraminčių aplinkoje, stiprina norą dirbti toje organizacijoje ir siekti organizacijos gerovės. Narių įsipareigojimą organizacijai stiprina jiems skiriamos atsakingos užduotys, kurios duoda teigiamą rezultatą. Kai nariai jaučiasi reikalingi ir yra atsižvelgiama į jų nuomonę, organizacinio įsipareigojimo jausmas stiprėja tuo pačiu stiprindamas organizacijos sąmoningumą, veiklą, stabilumą.

Įsipareigojimas organizacijai apibūdinamas labai įvairiai. Dėl skirtingų interpretacijų gausos sunku pateikti tikslų įsipareigojimo organizacijai apibrėžimą. Įsipareigojimo sąvoka dažnai naudojama kalbant apie veiksnius nulemiančius individų tapsmą prisirišusiais ir įsipareigojusiais organizacijai, bei apie atsidavimo ir įsipareigojimo būseną.

Įsipareigojimą organizacijai N. Petkevičiūtė ir L. Kalinina (2004) besiremamos IkeElechi Ogba, apibūdina kaip asmens individualinės identifikacijos ir įsitraukimo į tam tikrą organizaciją santykinę jėgą. Ši jėga gali būti apibūdinama trijų veiksnių pagalba: stiprus tikėjimas organizacinėmis vertybėmis ir tikslais; pasiryžimas dėti dideles pastangas organizacijos labui; stiprus noras būti organizacijoje. Ši samprata labiausiai charakterizuoja įsipareigojimą organizacijai, nes paminėti veiksniai vienu ar kitu pavidalu dažniausiai pastebimi skirtingų vadybos autorių darbuose. Vadinasi, įsipareigojimo sampratoje atsispindi ne tik asmeninės nuostatos ir nuomonės, bet ir individo veiksmi. Darbuotojų ar organizacijos narių įsipareigojimas organizacijai, pasitenkinimas darbu, orientacija į vartotoją, paslaugų kokybė veiklos srityse siejami su darbuotojų įgalinimu. Tai yra daugialypis procesas, analizuotinas tiek organizacijos, tiek individo lygmeniu.

Išanalizavę įvairius požiūrius, G. Gbadamosi (2005) juos suskirstė į keturias grupes:

1. Bruožų požiūris: dėmesys skiriamas procesui. Jo metu žmonės galvoja apie savo sąveiką su organizacija.
2. Elgsenos požiūris: toks procesas, kurio metu organizacijoje esantys individai būna „užrakinti“ ir aiškina kaip jiems sekasi susidoroti su šia problema.
3. Normatyvinis požiūris: šio požiūrio metu įsipareigojimas aiškinamas kaip prievolė, pareiga likti organizacijoje.
4. Multidimensinis požiūris: bruožų, elgsenos, normatyvinio požiūrių deriniai.

Kaip pastebi N. Petkevičiūtė ir L. Kalinina (2004), aprašydamos tyrėjo A. Etzioni sukurtą įsipareigojimo tipologiją, narių esančių organizacijoje dalyvavimas (įsitraukimas) arba įsipareigojimas gali įgyti vieną iš trijų formų: moralinį įsipareigojimą, išskaičiavimo įsipareigojimą, priverstinį įsipareigojimą. Jos taip pat teigia, kad A. Etzioni analizuotais duomenimis moralinis įsipareigojimas suprantamas kaip iniciatyvi ir pozityvi orientacija. Ši orientacija remiasi identifikavimu su autoritetu ir tikslų bei vertybių perėmimu. Išskaičiavimo įsipareigojime svarbiausia žemo intensyvumo santykiai, kurie grindžiami atlygio ir naudos mainais. Priverstinis įsipareigojimas priešingai nei moralinis yra negatyvi orientacija ir išsivysto esant sksplotavimo santykiams. Ši trijų veiksnių samprata labiau analizuoja ir nusako įsipareigojimą organizacijai, nes šie veiksniai dažniausiai pastebimi vadybos autorių veikaluose. Analizuojant įsipareigojimo sampratą, per šių trijų veiksnių prizmę matome, jog didžiausią įtaką daro ne tik asmens nuostatos, vertybės ir nuomonės, bet ir veiksmai ir iniciatyvos, kurių jis imasi.

Emocinis ryšys su organizacija atsiranda, kai darbuotojas ar organizacijos narys vertina, mėgsta ir tiki tuo, ką dirba. Emocinis įsipareigojimas – tai asmeninis prisirišimas prie įmonės, jos tikslų priėmimas kaip savo, nuoširdus įsitraukimas į atliekamas užduotis.

Kitas autorius, Morrow (1983), atlikęs literatūros šaltinių, apie organizacinį įsipareigojimą, analizę padarė išvadą, kad įsipareigojimas – charakteristikų ir situacinių darbo aplinkos veiksnių funkcija. S. Staniulienė (2010) remiasi Morrow (1983) ir teigia, kad organizacinis įsipareigojimas nėra nuolatinė individo gyvenimo charakteristika. Įsipareigojimas, tiek atskiram bendruomenės nariui, tiek organizacijai reiškia prisiimtą atsakomybę už veiklą vykdomą bendruomenėje. Jeigu bendruomenės narys jaučia atsakomybę, tuomet jis jaučiasi suinteresuotas siekti bendrų tikslų įgyvendinimo, kurti bendruomenės perbūvį. Tokie įsipareigoję asmenys stengiasi veikti aktyviai. Tai skirtumas tarp buvimo bendruomenės nariu ir buvimo aktyviu bendruomenės nariu, galinčiu prisidėti prie bendruomenės vystymo.

G. Gbadamosi (2005) teigia, kad įsipareigojimas organizacijai sietinas su „trauka“ ir lojalumu organizacijai. Kai organizacija efektyviai išnaudoja savo turimus žmogiškuosius išteklius ir yra patikima, tuomet įsipareigojimo potencialas didėja.

Įsipareigojimas apima žmonių jausmus organizacijai, kurioje jie dirba, t. y. kaip jie tapatina save su ja ir ar nori joje dirbti. Įsipareigojimo organizacijai stiprumas apsprendžia darbuotojų elgseną, darbuotojai jaučiantys stiprų įsipareigojimą rečiau daro pravaikštas ar išeina iš darbo, dažnai jie aukojasi dėl savo organizacijos. Įmonių vadovai darbuotojų kaitą priskiria minėtiesiems išoriniams veiksniams ir argumentuoja, kad sudėtinga paveikti šiuos procesus.

Įsipareigojimo organizacijai formavimosi principai ir formavimosi proceso etapų išskyrimas leidžia ieškoti atsakymų į klausimus: kiek ir kaip žmogus įsitraukia į organizacijos veiklą ir pritampa prie jos kultūros. Pasak S. Staniulienės (2010), kuri remiasi Bučiūniene, Kazlauskaite (2005), išskiriamos trys įsipareigojimo organizacijai formos:

- Tęstinis įsipareigojimas nusako žmogaus noro stiprumą likti dirbti organizacijoje, dalyvauti jos veikloje, dėl to, kad išeiti per daug „kainuos“. Kuo aktyviau ir ilgiau žmogus dirba organizacijoje, kuo daugiau širdies įdeda į draugiškų santykių palaikymą tuo sunkiau darbuotojui palikti tai, į ką jis organizaciją. Pastaruoju metu, visuomenei vis daugiau globalizuojantis šio tipo įsipareigojimas tampa vis mažiau svarbus.
- Emocinis įsipareigojimas – tai organizacijos narių noro dalyvauti veikloje, dirbti organizacijos labui stiprumas dėl to, kad jie sutinka su organizacijos vertybėmis ir tikslais. Organizacijos nariai, kurių stiprus emocinis įsipareigojimas, dirba organizacijoje todėl, kad to nori, o tie, kurių stiprus tęstinis įsipareigojimas, organizacijoje dirba todėl, kad jiems to reikia.
- Normatyvinis įsipareigojimas – tai organizacijos nario įsipareigojimas dirbti organizacijoje dėl kitų žmonių spaudimo.

Ž. Kavaliauskienė (2011) teigia, kad organizacinis įsipareigojimas lemia bendruomeniškesnius santykius, darbo atlikimo kokybę, didesnę ir efektyvesnę dalyvavimą veikloje. „Organizacinio įsipareigojimo reikšmė padidėja, kai atskleidžiami jo ryšiai su norimais rezultatais bei nustatius esminius komponentus. Pasiekus optimalų organizacinio įsipareigojimo lygį, paprastai užtikrinami ir siekiami rezultatai“ (S. Staniulienė, 2010, 154 psl.).

1.2 Įsipareigojimas kaip savanorystės sąlyga

Savanorystę galima apibūdinti kaip laisva valia prisiimtos pareigos, kurios dažniausiai mažai arba visai neapmokamos. Tai veiksmai paremti žmogaus noru atlikti tam tikrą darbą nesiekiant už tai gauti materialinės naudos. I. Jonutyte (2007) teigia, kad veikla grindžiama savanorystės pagrindu laikoma vienu svarbiausių pilietinės visuomenės pamato elementų. Panašų požiūrį apibūdinanti savanorystę pateikia ir M. Oppenheimer (2008). Jis savanorystę traktuoja kaip pagalbą kitam, nesiekiant jokios naudos, kaip per tam tikrą laiko tarpą atliktą darbą naudojant savo įgūdžius be jokios prievartos, visiškai laisva valia. O M. Merrill (2006) savanorystę apibrėžia, kaip veiklą reikalaujančią aktyvumo, kuri atima nemažai laiko ir energijos.

G. Gedvilienė, S. Karasevičiūtė, E. Trečiokienė (2010), A. Šimkus (2013) analizuodami teorijas, aiškinančios savanorystę jas skirsto į dvi grupes: vienos iš jų pabrėžia savęs suvokimą, motyvaciją, kitos pabrėžia sąnaudų, racionalių veiksmų ir naudos analizę. Pirmoji teorijų grupė akcentuoja moralinę savanoriškos veiklos naudą asmeniui, kurią apibūdina kaip vidinius motyvatorius, o antroji teorijų grupė akcentuoja ekonominę naudą, kurią sukuria piliečių įsitraukimas į savanorišką veiklą ir yra apibūdinama kaip išoriniai motyvatoriai. Pastaruoju metu siekiama, kad savanorystę aiškinančios teorijos apimtų ir savanorių savipagalbos bei socialinės paramos bendruomenės nariams aspektus. V. Urbikienė (2010) pastebi, kad žmogaus įsitraukimą į savanorišką veiklą lemia tokie veiksniai kaip lytis, pareigos, socialinė aplinka, statusas visuomenėje, vidiniai motyvatoriai ir kt. I. Jonutyte 2008 metais savanoriškos veiklos srityje atliktas tyrimas „Savanorystės veikla Lietuvoje“ atskleidė, kad esminis savanorių bruožas – nesavanaudiškumas, noras padėti kitiems, stiprus socialinės atsakomybės jausmas.

Mažose bendruomenėse, ypač kaimo bendruomenėse, žmonių įsitraukimas į savanorišką veiklą yra didesnis, aktyvesnis, nes čia žmonės daugiau bendradarbiauja tarpusavyje, labiau išplėtotą žmonių tarpusavio santykių sąveika, labiau akcentuojama bendruomenės vystymo, bendruomeniškumo nauda ir laikomasi bendruomenėje nusistovėjusių normų. A. Šimkus (2013) pastebi, kad visuomenė, ypač kaimo bendruomenės, jaučia savanorystės naudą, kuri daugiausiai pasiekama per vertę, kurią savanoriai suteikia organizacijai.

To paties A. Šimkaus (2013) teigimu Lietuvoje esančių Nevyriausybinų organizacijų veikla skirta visuomenės labui, jos stengiasi didinti visuomenės sąmoningumą ir neabejingumą svarbioms problemoms. Galima daryti prielaidą, kad Lietuvoje NVO turėtų mažinti visuomenės susipriešinimą ir didinti socialinę integraciją. Kiekvienai nevyriausybinei organizacijai, taip pat ir kaimo

bendruomenei, svarbu profesionaliai išsikelti veiklos tikslus ir efektyviai jų siekti, koordinuojant savanoriškai dirbančių asmenų veiksmus, ieškoti finansinių ir žmogiškųjų išteklių.

Vis aktyviau kuriantis nevyriausybinėms organizacijoms, savanoriškas darbas tampa populiariesnis, nes žmonėms jau supranta savanoriškos veiklos galią ir naudą. Ypatingai gerai savanoriška veikla atsiskleidžia kaimo vietovėse, nes norėdami pagerinti savo gyvenimo kokybę, plėtoti bendruomenės vystymą, aktyvūs kaimo vietovėse gyvenantys asmenys jungiasi į bendruomenes ir siekia bendrų tikslų įgyvendinimo. Tačiau sovietiniu laikotarpiu padaryta žala žmogaus iniciatyvumui ir atsakingumui, vis dar turi įtakos kaimo bendruomenių vystymui, todėl kaimo bendruomenių sėkmingą veiklą dažniausiai lemia lyderis ar grupelė aktyvių bendruomenės narių, dar kitaip vadinamų bendruomenės taryba. Norint, kad bendruomenės veikla ir toliau vystytųsi sėkmingai reikia suprasti kas aktyvų narį motyvuoja įsipareigoti bendruomenei, jos žmonėms, kas skatina dirbti savanoriškais pagrindais. Į šiuos klausimus savo moksliniame darbe atsakymo ieško K. Juškaitė (2007), kuri teigia, kad vienas iš labiausiai motyvuojančių būdų, paskatinti savanoriškais pagrindais dirbantį bendruomenės narį, yra atlygis, kuris priklauso nuo to ką žmogus vertina, kiekvienas vertę supranta skirtingai, vadinasi skiriasi ir atlyginimo vertė.

Autorė analizuoja 2008 metais Lietuvoje atliktą tyrimą „Savanorystės veikla Lietuvoje“. Šio tyrimo duomenys atskleidžia, jog per pastaruosius 12 mėnesių 46% respondentų dalyvavo savanoriškoje veikloje. Svarbiausios priežastys, kurios skatino respondentus tapti savanoriais buvo įvardijamos šios: 61% - noras padėti kitiems, 32% - atsakė, jog skatino noras būti reikalingais ir prasmingai praleisti laiką, 21% - noras palaikyti idėjas kurioms pritaria ir 20% - noras rasti draugų, bendraminčių ir su jais bendrauti.

Tyrimo rezultatai rodo, jog respondentai vykdydami savanorišką veiklą patenkina savo vidinius, asmeninius poreikius būti reikalingi, sutikti bendraminčių, bendrauti. Taip pat tai atskleidžia jų poreikių ir motyvacijų prioritetus.

Apie tai savo straipsnyje rašo ir G. Gedvilienė, S. Karasevičiūtė, E. Trečiokienė (2010), kurios sako, kad dabartinėje globalizuotoje visuomenėje žmogui yra svarbu socialiniai gebėjimai. Išugdyti socialiniai gebėjimai suteikia daugiau galimybių prisitaikyti prie naujos aplinkos ar sėkmingiau dalyvauti įvairiose veiklose. Dalyvaudami nevyriausybinių organizacijų veikloje individai dažniau įsitraukia į savanoriavimo veiklą, priimtinu jiems būdu realizuoja savo sugebėjimus: bendrauti ir bendradarbiauti, dalytis vertybėmis, idėjomis, vystyti bendruomeniškumą.

Minėtos autorės teigia, kad nevyriausybinėse organizacijose (NVO) dažnai susiduriama su problema dėl to, kad savanoriams neaiškios jų pareigos, galimybės, atsakomybės. Iškyla būtinybė

apibrėžti savanorių teises ir pareigas nevyriausybinėje organizacijoje, Nevyriausybines organizacijos nariu praktiškai tampa žmogus kai jis aktyviai dalyvauja organizacijos veikloje, yra susipažinęs su organizacijos įstatais, tikslais, struktūra, kitais nariais. Formaliai norėdamas tapti organizacijos nariu asmuo rašo prašymą, kad nori įstoti į nevyriausybines organizaciją, tačiau kartais narystė būna geranoriška ir veikla nebūna įforminama formaliai. Anot G. Gedvilienės, S. Karasevičiūtės, E. Trečiokienės (2010) nevyriausybines organizacijos (NVO) dažnai susiduria su aiškios hierarchijos, funkcijų ir pareigų pasiskirstymo problema. Savanoriams nebūna aišku kokios jų pareigos, atsakomybės ir atskaitomybės. Iškyla poreikis apibrėžti organizacijos narių teises, pareigas, atsakomybes, kad nekiltų nesupratimų atskaitomybės, privilegijų, veiklos globalumo ir santykio su kitais organizacijos nariais

Vietinis savanorystės lygmuo Lietuvoje apima, ne tik miestus, bet ir kaimo vietas. Tai lengviausias įsitraukimo būdas bendravimui ir susibūrimui. Kaimo vietovėse savanorišką veiklą pirmiausia vykdo parapijų centrai bei bendruomenių centrai. Dažniausiai jos ir vadinamos „kaimo bendruomenėmis“. Savanoriška veikla užsiima ir seniūnijų darbuotojai, padedantys socialiai pažeistoms ir silpnoms visuomenės grupėms. Bendruomenės aktyviai į savo veiklą traukia naujus narius, kuriems siūlo organizuoti įvairius, prevencinius, edukacinius ir kt. renginius, senyvo amžiaus ar žmonių su negalia priežiūrą, maisto produktų, drabužių ar kitos paramos išdalijimą, darbą su jaunimu, aplinkos tvarkymą, ligonių lankymą ir t.t. Kaimo ir kitų bendruomeninių organizacijų veiklos pagrindas yra telkti aktyvius bendruomenės gyventojus bendrai veiklai, kuri turėtų teigiamą poveikį visai bendruomenei, kaimui ar miestui. Tokia veikla nevyktų be savanoriškų pagrindų. Organizacijos veiklos specifika nulemia bendruomenės poreikiai, regiono išskirtinumas, iškilusios problemos. Veiklos paprastai būna plataus profilio – nuo edukacinės, pramoginės iki socialinės ar kitokios

pagalbos.

(http://ec.europa.eu/lietuva/abc_of_the_eu/duk/savanoryste/savanorystes_pavyzdys_bendruomeneje_1_t.htm prieiga per internetą, žiūrėta 2014 04 17).

Savanorišką veiklą bendruomenėje galime priskirti emociniam įsipareigojimui organizacijai, kadangi savanoriaujantys bendruomenės nariai dažniausiai tai daro, nes patys to nori ir kad gali patenkinti savo moralinius poreikius.

Taigi galima apibendrinti, kad savanorystė – tai žmogaus sąmoningai priimtas apsisprendimas įsijungti į veiklą nukreiptą padėti kitiems.

1.3 Kaimo bendruomenės samprata ir jos raida

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje pastebėta mažų miestelių ir kaimo bendruomenių atgimimo banga. Kai kurios bendruomenės atsikuria, kai kurios kuriasi naujai, tačiau daug kur jos kuriamos skubotai, ieškant kitokių sprendimo būdų ir išeities iš susidariusios padėties globalizacijos paveiktoje ir svetimėjančioje visuomenėje. Bendruomenių veikla labiausiai juntama, sprendžiant socialinio ir kultūrinio pobūdžio klausimus, tačiau pastaruoju metu vis dažniau bendruomenės sprendžia ir savo aplinkos infrastruktūros gerinimo problemas.

Literatūroje bendruomenės apibrėžimų randama daugiau kaip 200. Išskirti vieną apibendrintą, sukonkretintą bendruomenės fenomeno apibrėžimą nėra taip lengva. Bendruomenę galima apibrėžti keletu būdų: sociologinis bendruomenės aiškinimas, psichologinis bendruomenės aiškinimas ir teisiniuose dokumentuose pateiktas bendruomenės aprašymas.

Sociologinis bendruomenės aiškinimas. I. Leliūgienės (2012) teigimu, socialinių mokslų tyrėjai suskaičiuoja iš viso apie 90 bendruomenės apibrėžimų. Vieną iš paprastesnių ir dažniausiai vartojamų bendruomenės apibrėžimų pateikė Ainos H. Hawley, kuris bendruomenę apibūdina kaip santykių struktūrą, kurios dėka vienoje vietoje gyvenantys žmonės patenkina savo kasdienes poreikius.

Vienas iš svarbesnių faktorių, išskiriantis bei teikiantis bendrumą toje pačioje teritorijoje gyvenantiems asmenims yra dalyvavimas kolektyvo kasdieniniame gyvenime. I. Leliūgienė (2012) teigia, kad bendruomenė – tai šeimų ir gyventojų, turinčių svarbius bendrus interesus, kurie atsiskleidžia per tradicijas, elgseną, papročius ir gyvenančių ribotoje teritorijoje visuma. Herbert J. Rubin bendruomenę apibrėžia jau kaip organizacinį vienetą: bendruomenė nusako ne tiek vietą, kurioje organizuojama veikla, tiek grupę, kurios veikla yra organizuojama. J. Leonavičius (1993) bendruomenę apibūdina kaip kolektyvinio bendravimo formą, siekiant bendro tikslo. I. Leliūgienė (1997) bendruomenę apibrėžia kaip vienodas tarnybas, įstaigas ir interesus ar geografinį artumą turinčią šeimų ar žmonių grupę, kurią jungia tam tikros bendro naudojimo vertybės. A. Karalius (2000) bendruomenę sieja su bendruomeniškumu ir sako, kad bendruomeniškumas negali būti suvokiamas tik kaip savų tikslų ar interesų siekimas, tai socialinio organizavimosi priemonė žmonių rankose, kuri turėtų būti naudojama materialiai ir dvasinei žmogaus gyvenimo kokybei kelti. R. Dobranskienės (2002) teigimu svarbiausias bendruomenės bruožas – įvairiapusis bendruomenės narių bendravimas, paremtas emociniais, dvasiniais ir racionaliais. Bendruomenę vienija panašus gyvenimo būdas, artima pasaulėžiūra, gyvenamoji vieta, panašios vertybės.

Psichologinis bendruomenės aiškinimas. „Psichologijos žodyne“ (1993) pateikiamas toks bendruomenės apibrėžimas: bendruomenė – „tai tarpusavio sąveika, sudėtingi įvairialypiai žmonių kontaktai, atsirandantys dėl bendros veiklos poreikių“. Ji apima kito žmogaus supratimą ir suvokimą, keitimąsi informacija, parengimą bendros sąveikų strategijos

Bendruomenės aiškinimas teisiniuose dokumentuose. Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo (2004) arba Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo (1996) nustatyta tvarka „įregistruota grupė kaimo vietovėje gyvenančių žmonių, siejamų bendrų viešųjų poreikių ir interesų, kuriuos numatyta įgyvendinti savivaldos principais paremtomis priemonėmis, vadinama kaimo bendruomene“.

Bendruomenės tipai ir požymiai. Bendruomenės yra klasifikuojamos, I. Leliūgienė (2012) teigia, kad mokslinėje literatūroje galime rasti kelis klasikinių bendruomenių tipus, pagal kuriuos yra skirstomos bendruomenės:

1. Geografinė (teritorinė) bendruomenė – teritoriniu pagrindu susiformavusi bendruomenė. Žmogus į ją patenka, kai atsikrausto į kurį nors teritorinį vienetą.
2. Interesų bendruomenė – bendruomenė, susikūrusi ir siejama bendrų interesų, tikslų ar bendrų problemų.
3. Mišri bendruomenė – apimanti tiek interesų, tiek teritorinę bendruomenes.

V. Šlapkauskas (2000) bendruomenės tipologizacijai pasitelkia sociologinius bruožus ir nurodo klasikinę, modernią ir šiuolaikinę bendruomenes. Klasikinė bendruomenė, pasak autoriaus, pasižymi uždarumu, moraline vienove ir bendravimo intymumu. Santykiai šioje bendruomenėje remiasi giminystės ryšiais, bendro tikslo, materialinių ir kultūrinių vertybių siekimu. Socialiniai ryšiai modernioje bendruomenėje grindžiami priesaika, teisių ir laisvių chartija. Tokiai bendruomenei būdingas atvirumas, savitarpio pagalba ir gynyba, religinis jausmas. Šiuolaikinėje bendruomenėje socialiniai ryšiai grindžiami savanorišku ir nesavanaudišku bendravimu bei solidarumu, vyrauja moralinė vienovė ir atsakingumas. Šio tipo bendruomenėje formuojama socialinė tapatybė ir vyksta kryptingas bendradarbiavimas.

A. Aleksandravičiaus (2004) teigimu kaimo vietovės gyventojų grupę, turinčią bendrų ūkinių, socialinių ir humanitarinių tikslų bei siekiančią juos įgyvendinti savivaldžiomis koordinuotomis priemonėmis, atskirais atvejais ir kooperuotais ištekliais, vadiname kaimo bendruomene. Savo darbe aptarsiu teritoriniu pagrindu susikūrusią arba dar kitaip vadinamą vietos bendruomenę, ji susikūrusi X kaimo teritorijoje, kurioje gyvena apie septyni šimtai gyventojų ir vienija šimtą dvidešimt asocijuotų bendruomenės narių.

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomenė yra tam tikrus bendrumus turinti asmenų grupė, kuri yra linkusi jungtis, siekiant kartu spręsti aktualias jiems problemas ir teikiant abipusę pagalbą.

Kaimo bendruomenės raida

Kaimo bendruomenėje organizuojamos veiklos ir vykstantys renginiai atskleidžia kaime gyvenusių žmonių patirtį ir kultūrą perduodamą iš kartos į kartą. Aptarsiu kaimo bendruomenių raidą trimis etapais: kaimo bendruomenių funkcionavimas iki antrojo pasaulinio karo, sovietinio laikotarpio bendruomenės ir bendruomenių raida po nepriklausomybės atkūrimo.

Remiantis S. Nefo (2007) teigimu bendruomeniškumo funkcionavimas Lietuvos istorijoje aprašomas istorikų, etnografų, kalbininkų darbuose. Jų veikaluose pateikta medžiaga liudija apie senovėje jau funkcionavusią bendruomenišką gyvenimą. Vietos bendruomenių veiklas liudija žmonių gyvenimas grupėmis kaimuose, kalbėjimas viena kalba, rūpestis savo ir aplinkinių gyvenimo gerove, vyraujantis solidarumo jausmas.

Kaip savo straipsnyje rašo A. Aleksandravičius ir J. Žukovskis (2011), Lietuvoje kaimo bendruomenės atsirado ir formavosi agrarinės epochos kontekste. Kuriantis feodaliniai valstybei kaimo bendruomenės buvo vadinamos lauku, o jos gyventojai – laukininkais. Lauką sudarė tam tikras žemės plotas su sodžiais ir jame veikė kuopos teismas. Šis teismas vadovavosi paprastesnėmis teisės normomis. XIV a. kaimo bendruomenės forma, struktūra ir pavadinimas keitėsi. Atsirado LDK administracinis vienetas valsčiai, kuriuos sudarė vienas ar keli laukai. Juose grupavosi kelių šeimų darbo kolektyvai. Valakų reforma panaikino valstiečių žemės nuosavybę, tuo tarpu stambesnių feodalų ūkius ir gyvenvietės pradėta vadinti dvarais. Reformos metu laukininkai, kiemenai ir dauguma pilėnų tapo baudžiauninkais. Sodžiai, pakiemės ir dalis išlikusių papilių gyvenviečių tapo kaimais t.y. feodalinių valdų dalimi. Išliko ir iki reforminių gyvenviečių. pirmiausia tai smulkių bajorų bajorkaimiai, taip pat užusieniai - pavienės sodybos ir jų grupelės, nepatekusios į kaimui skirtą trilaukio plotą ar po reformos išsikėlusios už taisyklingo kaimo laukų ribos. Manoma, jog reformos metu liko ir reformos nepaliestų sodžių ar pavienių sodybų, kurios egzistavo tarpumiškėse, iš kurių ilgainiui susiformavo viensėdžiai ir kupetiniai arba padrikieji kaimai. Vystantis feodaliniams ūkiams ir gyvenvietėms plėtojosi įvairūs amatai ir verslai, kurie savo ruožtu formavo darbininkų gyvenvietes. mūsų (<http://lt.wikipedia.org/wiki/Kaimas>).

Sovietiniu laikotarpiu vykusio kolektyvizacija, vienkiemio naikinimas, melioracija skatino savotišką kaimo urbanizaciją, kuri privertė kaimo gyventojus persikelti į gyvenvietes ko pasekoje pradėjo nykti kaimo bendruomenių funkcionavimas. Kaip pastebi S. Nefas (2007) pradėjus formuotis

kolūkinių ir tarybinių tipų gyvenvietėms, kūrėsi nauji socialiniai ryšiai ir vietos bendruomenėje. Naujai besiformuojantys socialiniai ryšiai buvo ydingi savo turiniu, nes materialinės gerovės kūrimas kaime vyko siekiant ideologinių tikslų bei deklaruojant, kad ilgametis sukauptas Lietuvos etnis ir kultūrinis paveldas yra neigiamas dalykas. Taip pat prie vietos bendruomenių santykių kaitos prisidėjo ir nuosavybės formų kaita – anksčiau šeimos gyvenimas rėmėsi privačia nuosavybe ir bendru darbu, o sovietinėje Lietuvoje darbas buvo suvokiamas kaip prievolė, ar kaip darbas kažkam kitam, bet ne savo gerovės puoselėjimui, išgalėjo kolektyvizmas, buvo ribojama žmogaus individualybė ir tokiu būdu ilgainiui išnyko bet koks eilinio visuomenės nario iniciatyvumas, atsakomybė, kūrybiškumas.

Apie sovietiniu laikotarpiu padarytą žalą bendruomenėms kalba ir I Leliūgienė (2012). Ji pastebi, kad po sovietinio laikotarpio bendruomenės narių aktyvumas yra labai žemas. Savo knygoje ji aprašo, kaip šį reiškinį tyrė Lenkijos bendruomenių darbuotojai. Tyrimo rezultatai parodė, kad bendruomenės narių pasyvumo priežastis lemia pokario istorija, kai valdžia slopino net ir tuos visuomenės judėjimus, kuriuos pati kontroliavo ir rėmė materialiai. Bet kokia veikla vietos bendruomenės labui buvo laikoma bandymu konkuruoti su centrinės valdžios struktūromis, o bendruomenės struktūros – antivalstybinėmis. Buvo kuriamas globojančios, „didelius“ tautos poreikius tenkinančios valdžios modelis, todėl susiformavo skeptiškas gyventojų požiūris į valdžią ir nuostata, kad nuo bendruomenės narių jų gerbūvis nepriklauso, nes jie negali daryti įtakos jokiai veiklai. Vietos bendruomenė buvo traktuojama kaip paprasčiausia individų visuma, kurios visuomeniniai ryšiai silpni, o kiekvienas narys rūpinasi savo reikalais. Taigi, anot Lenkijos tyrėjų, bendruomenės narių aktyvumas ir tapatumas yra labai susiję. Tyrimo autoriai teigia, kad šiuo metu posovietinėse bendruomenėse susiformavo tokia gyventojų struktūra:

- „Veikiantieji“ rodo tuos bendruomenės narius, kurie žino, kas vyksta bendruomenėje, aktyviai dalyvauja jos veikloje, daro tiesioginę įtaką bendruomenės sprendimams.
- „Įsitraukę“ yra tie bendruomenės nariai, kurie žino, kas vyksta bendruomenėje ir aktyviai dalyvauja jos veikloje.
- „Susivokę“ žino, kas vyksta bendruomenėje, tačiau dėl įvairių priežasčių (pvz., didelio užimtumo) ne taip aktyviai dalyvauja veikloje.
- „Pasimetę, abejingi“ – pasyvūs gyventojai, nežinantys, kad vyksta jų bendruomenėje, nedalyvaujantys veikloje. Siekiant aktyvinti bendruomenę, pagrindinės jėgos yra skiriamos susivokusių narių skaičiui didinti, t.y. kova vyksta prie punktyrinės linijos –

kils ji ar leisis. „Susivokę“ bendruomenės nariai yra labai didelis bendruomenės resursas, kurį galima naudoti įvairiuose bendruomenės situacijose.

Lietuvai tapus nepriklausomai ir prasidėjus žemės reformai, žemės savininkams, gyvenantiems kaime vėl susidarė sąlygos kaimynų bendrai veiklai puoselėti. Kaip savo darbe rašo A. Vasiliauskaitė (2008), žlugus okupaciniam režimui, sugriuvo valstybės inspiruota, kontroliuota ir finansuota bendruomenės savivaldos ir paslaugų teikimo sistema, kuri buvo sukurta per pastaruosius 50 metų. Mūsų laikų visuomenėje ji nepritapo ir pasidarė neefektyvi. Šių laikų kaimo bendruomenės jaučia poreikį įsisavinti išteklius ir lėšas, esančius už bendruomenės ribų. Galimybę gauti tokius išteklius ir lėšas kitokiomis formomis pradėjo teikti tiek savivaldybių ir valstybinės institucijos, tiek naujos tarptautinės ir nacionalinės organizacijos

Taigi pasikeitus situacijai valstybėje susidarė galimybės formuoti kaimo bendruomenėms atsižvelgiant į šio laikmečio realijas. Tik reikia nepamiršti, kad kaimo bendruomenių plėtroje svarbiausią vaidmenį atlieka pačios bendruomenės nariai, o ypatingai bendruomenių tarybos, nes jie geriausiai mato, kas reikalinga kaimui, ir priima tinkamiausius sprendimus.

1.4 Kaimo bendruomenių veiklos teisinės aplinkos apžvalga demokratijos plėtros požiūriu

Lietuvoje esančių miestelių ir kaimų bendruomenių veikla dar tik įsibėgėja. Daugelyje Lietuvos vietovių susikuria bendruomenės teritoriniu pagrindu, kitaip dar vadinamos kaimo bendruomenėmis. Pagal šiuo metu Lietuvoje galiojančius įstatymus tokie formalūs socialiniai dariniai veikia kaip bendruomeninės organizacijos ir yra steigiami pagal LR Asociacijų įstatymą .

LR Asociacijų įstatymas, kuriuo vadovaujasi bendruomenės, asociacijos sąvoką apibrėžia kaip savo pavadinimą turintį ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį. Asociacijos tikslas koordinuoti savo narių veiklą, atstovauti jų interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus. Asociacija veikia vadovaudamasi LR Konstitucija, LR civiliniu kodeksu, įstatymais, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais ir veikia savo įstatų pagrindu.

Kaip apibrėžia LR Asociacijų įstatymas (2004) asociacijų steigėju gali būti veiksnus fizinis asmuo nuo 18 metų amžiaus ir (arba) juridinis asmuo, sudaręs asociacijos steigimo sutartį. Asociacijos steigėjais gali būti bent trys asmenys, kurie pasirašo steigimo sutartį ir nuo asociacijos įregistravimo juridinių asmenų registre tampa jos nariais. Asociacijos veiklos pagrindas yra įstatai, kurių projektą parengia asociacijos steigėjai iki įregistravimo juridinių asmenų registre ir sušaukia steigiamąjį susirinkimą, kurio metu priimami įstatai ir sudaromas bent vienas valdymo organas. Jeigu

asociacijos veikla susijusi su vaikų ir jaunimo poreikiais, nariai gali būti ir jaunesni nei 18 metų asmenys. Tas pats asmuo gali būti kelių asociacijų nariu. Asociacija vadovaudamasi LR įstatymais yra atsakinga civilinės teisės pagrindu t.y. įgyja civilines teises ir vykdo civilines pareigas per savo valdymo organus. Asociacijos valdymo organas gali būti vienasmenis ar (ir) kolegialus, t.y. pagrindinis asociacijos valdymo organas yra visuotinis narių susirinkimas ar kitas organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), turintis visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių. Visą asociacijos veiklą, valdymo struktūrą, sušaukimo ir sprendimo priėmimo tvarką nustato asociacijos įstatai. Juose išrinktas valdymo organo atstovas (pvz. pirmininkas arba taryba) per įstatuose nustatytą terminą turi parengti ir pateikti visuotiniam narių susirinkimui kiekvieną praėjusių finansinių metų veiklos ataskaitą, kuri turi būti vieša. Asociacija įgyja civilines teises ir pareigas, kurios neprieštaruja jos veiklai, tikslams, nustatytiems LR Civiliniame kodekse, asociacijų įstatyme bei organizacijos įstatuose. Asociacija taip pat turi teisę vykdyti įstatymų nedraudžiamą ūkinę komercinę veiklą, tačiau neišeidami iš savo įstatų ribų ir neprieštaraujant savo veiklos tikslams. Asociacijos savo veiklą vykdo savarankiškai todėl valstybės ir savivaldybių institucijos, bei pareigūnai įstatymo nustatytais atvejais, taip pat politinės partijos ir organizacijos, kitos organizacijos ir asmenys įtakos jos veiklai daryti negali. Jausdama poreikį plėsti savo veiklą bei tvirtinti pozicijas asociacija gali įstoti į tarptautines organizacijas, kurių tikslai ir veikla neprieštaruja LR Konstitucijai ir kitiems įstatymams, tačiau tik įstatų numatyta tvarka.

Organizacijai vystytis ir veikti visada yra lengviau tada kai ji turi palaikymą iš gyventojų, valdžios atstovų, rėmimo fondų. Esant tokiai teigiamai terpei bendruomeninių organizacijų atsiranda vis daugiau, todėl pastebima, jog sėkmingas organizacijos veikimas priklauso nuo regiono požiūrio ir prioritetų. Organizacijos aplinkai lengviau suprasti, įsisamontinti ir pritarti organizacijos veiklai tuomet kai greičiau suvokiama jos reikšmė ir vaidmuo rengiant projektus, kuriems gaunama parama iš ES struktūrinių fondų. Tai pagalba net tik pačiai organizacijai, bet ir visai savivaldybei, rajonui ar apskričiai. Ilgainiui teigiamas rezultatas jaučiamas respublikiniu mastu. Galima teigti, jog šiuo metu Lietuvoje kol kas yra tik tam tikri socialiniai junginio konstrukcijos elementų, tačiau nėra visumos, sistemos. Sėkmingos kaimo bendruomenės veiklos principai būtų gebėjimas keistis, prisitaikyti prie kintančios aplinkos, nuolat mokytis ir tobulėti, lanksčios ir imlios naujovėms. Šie principai lengviau pasiekiami kai bendruomenės nariai yra bendraminčiai, juos sieja tos pačios vertybės, pasitikėjimas vienas kitu, ir aiškus, vienodas bendruomenės tikslo suvokimas. Vykdydama kryptingą veiklą bendruomenė gali sėkmingai integruoti kaimo gyventojus į aktyvų socialinį gyvenimą bei sudaryti sąlygas darniam kaimo vietovių vystymuisi. Vienas iš sėkmingos kaimo bendruomenės veiklos

principų turėtų būti tai, jog bendruomenės turi būti atviros, mokytis iš savo ir kitų bendruomenių patirties, gebėti prisitaikyti prie pasikeitusių gyvenimo sąlygų, lanksčios bei imlios naujovėms. O tai pasiekama jei bendruomenės narius sieja tos pačios vertybės, jos nariai vieni kitais pasitiki ir aiškiai supranta vietos bendruomenės veiklos tikslus. Tik vykdant kryptingą bendruomenės veiklą galima sėkmingai integruoti kaimo gyventojus į aktyvų socialinį gyvenimą bei sudaryti prielaidas darniam kaimo vietovių vystymuisi.

Viešosios teisės požiūriu kaimo bendruomenė – tai savivaldybės vienetą vietos reikalams tvarkyti. „Gyvenamosios vietovės bendruomenė – savivaldybės gyvenamosios vietovės gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir interesais ir tenkindami šiuos poreikius ir interesus veikiantys įvairiomis tiesioginio dalyvavimo formomis (susirinkimas, viešas svarstymas, apklausa, veikla per savo atstovus, bendruomeninės organizacijos ir kt.)“ (LR Vietos įstatymas, 2010).

Šis apibrėžimas sako, kad bendruomenė gali susikurti ne didesnėje kaip savivaldybė ir kompaktiškoje teritorijoje, kur gyvena žmonės. Tai dažniausiai būna seniūnija arba savivaldybė, tačiau vienoje savivaldybės teritorijoje gali atsirasti ir kelios nepriklausomos bendruomenės. Lietuvos įstatymai to nedraudžia, o suteikia galimybę kiekvieniškai kaimiškai teritorijai turėti savo bendruomenę.

R. Didžiulienė, D. Gineitienė (2001) teigia, kad kaimo bendruomeninės organizacijos yra priskiriamos nevyriausybinų organizacijų sektoriui. Tokių organizacijų tikslai dažniausia yra daugiau socialiniai nei ekonominiai. Joms būdingi ir tokie nevyriausybinų organizacijų bruožai:

- savanoriška veikla;
- joms vadovauja žmonių grupė, išrinkta visuotinio susirinkimo metu, pagrindinis veiklos tikslas socialinių tikslų įgyvendinimas, tokios organizacijos yra nepriklausomos nuo valstybės institucijų ;
- gautas lėšas investuoja į organizacijos veiklos gerinimą, tolimesnę bendruomenės plėtrą ir paslaugų kokybės efektyvinimą.

R. Šimašius (1999) pateikia tokias nevyriausybinų organizacijų, kaimo bendruomenių atliekamas funkcijas:

- paslaugų teikimas – savo klientams bei nariams teikiamos socialinės rūpybos, apmokymų, sveikatos apsaugos paslaugos;

- aktyvus dalyvavimas visuomeniniuose reikaluose arba interesų atstovavimas, naudojant įvairiapusių veiklos metodus, ginant kaimo žmonių interesus ar idėjas, siekiant pakeisti viešąją politiką ar nuomonę;
- konsultacinės bei informacinės paslaugos;
- savitarpio pagalba ar savipagalba – asmenys turintys bendrų interesų ar poreikių suformuoja kaimo bendruomenę ir siekia suteikti informaciją, savitarpio pagalbą, paramą ar galimybę bendradarbiauti toje vietovėje ir už jos ribų;
- ištekliai ir koordinavimas – taip vadinasi „tarpininkaujančios organizacijos“, koordinuojančios veiklą ir teikiančios informaciją bei paramą plačiajame sektoriuje ar konkrečioje srityje dirbančioms organizacijoms.

Šių organizacijų vaidmuo yra svarbus jungiant nevyriausybinių sektoriaus ir viešosios valdžios institucijas.

V. Gegužinė, R. Žiliukaitė (2004) pateikia tyrimo, skirto išsiaiškinti kaimiškųjų bendruomenių organizacijų veiklos tikslus, kurį vykdė Atviros Lietuvos fondo iniciatyvos „Skaitmeninių bendruomenių link“ grupė 2004 metais duomenis. Pagal tyrimo duomenis dažniausiai pasikartojantys kaimo bendruomenių organizacijų tikslai :

- „gyventojų telkimas bendrai veiklai, jų bendruomeniškumo ugdymas;
- bendruomenės ekonominių, socialinių, aplinkosaugos ir kitų problemų sprendimas;
- kultūros ir sporto renginių organizavimas;
- vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimas;
- gyventojų švietimas, mokymų rengimas, informacijos sklaida“.

Norint aktyvinti kaimo gyventojų veiklą, svarbus ir reikšmingas vaidmuo skiriamas tiek kaimo bendruomenėms, tiek kitoms nevyriausybiniams organizacijoms. Šios organizacijos per rengiamus ir įgyvendinamus projektus sugeba praktiškai įgyvendinti tokius darnios plėtros nuostatus:

- didinti visuomenės sąmoningumą, konsultuojant ir teikiant informaciją, skatinančią gyvenimo būdo pokytį;
- skatinti aktyvų visuomenės dalyvavimą ir pilietinių iniciatyvų sklaidą, mažinant vietos bendruomenės ekologines, socialines bei ekonomines problemas;
- inicijuoti bendradarbiavimą tarp NVO ir švietimo institucijų. (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas. 2002 m. birželio 25 d. Nr. IX-987. Valstybės žinios. 2002, Nr. 72–3009)

S. Nefo (2007) teigimu Lietuvos nueitas kelias po Nepriklausomybės atkūrimo plečiant vietos savivaldą ir įtraukiant piliečius, bendruomenes į vietos klausimų svarstymą leidžia teigti, kad egzistuojanti vietos savivalda bei vietos bendruomenė nėra dvi savarankiškos sistemos, tai viena sistema, kurią galima vadinti iniciatyva. Šioje sistemoje susipina ir sąveikauja vietos savivalda bei vietos bendruomenė. Bendradarbiaudamos ir konkuruodamos tarpusavyje vietos savivalda ir vietos bendruomenė viena kitą papildo ir didina plėtros galimybes

1.5 Kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimo bendruomenės vystymui interpretavimas socialinio konstravimo teorijos požiūriu

Kaip teigia Berger ir Luckmann (1999), žmogui biologiškai lemta konstruoti pasaulį ir gyventi jame su kitais. Pasaulis tampa jo svarbiausia tikrove. Pasaulio ribas nubrėžė gamta, bet kartą sukonstruotas, šis pasaulis savo ruožtu daro grįžtamąją įtaką gamtai. Šio proceso metu žmogus kuria tikrovę ir kartu kuria pats save. Žmogaus mąstymo pagrindas yra jo veikla ir šios veiklos sukuriama socialiniai ryšiai, taip kuriamas žmogų supantis pasaulis.

Šį principą galime taikyti ir kalbėdami apie bendruomenes. Vietos bendruomenių nariams, ypač priklausantiems kaimo bendruomenėms yra būdingas kasdieninio gyvenimo tikrovės konstruktas – „čia ir dabar“. Šiame konstrukte žmogui yra svarbu jo gyvenimo zona, kuria gali fiziškai manipuliuoti, siekdamas pakeisti pasaulį, kuriame vykdo ar planuoja vykdyti įvairias veiklas. Pagrindu bendruomenės vystyme ir plėtroje galime įvardinti įsipareigojimą organizacijai. Juk bendruomenes sudaro žmonės, siekiantys bendrą tikslų įgyvendinimo, turintys bendras tradicijas, vertybes, panašų atsakomybės jausmo suvokimą. Žvelgiant giliau matome, jog žmogaus fiziologiniai poreikiai nėra svarbiausi, kai kalbame apie individo įgimtą poreikį būti reikalingam kitiems, jausti prasmę savo veikloje, priklausyti bendruomenei.

Apie tai kalba ir E. Fromm (2008), kuris teigia, jog ne tik fiziologiniai poreikiai yra privaloma žmogaus prigimties dalis, tačiau ir poreikis būti susijusiam su aplinkiniu pasauliu, poreikis išvengti vienatvės, sudaro žmogiškosios būties esmę. Jeigu fiziškai individas visą gyvenimą gali būti vienišas, tai bendros vertybės, idėjos ar socialiniai standartai suteikia prasmės, bendrumo ir „priklausymo“ jausmą. Taip pat žmogus gali gyventi tarp žmonių, bet jausti moralinę vienatvę. Tada individas savo konstruojamame pasaulyje pradeda ieškoti nišų į kurias patekęs galėtų išryškinti savo socialinį kontekstą. Tokiomis nišomis dažnai tampa bendruomenės. Veikdamas bendruomenėje individas socialiai konstruoja savo socialinę aplinką, pasaulį, kuriame jis nori gyventi. Tuo pačiu individas kaupia patirtį, kurios pagalba vystosi ir jis, ir bendruomenė.

Kaip pastebėjo Naujanienė (2004), remdamasi Gubrium, Holstein (1999) socialiniame konstravime kaip analitinėje perspektyvoje, apibūdinami socialiai sukonstruoti patirties bruožai. Šiai perspektyvai būdinga – subjektyvi socialinė tikrovė. Etnometodologai išryškina socialinio konteksto subjektyvumo kokybę, ir teigia, kad tikrovės konstravimas tai – refleksyvus kalbos ir sąveikos bruožas. Šios perspektyvos antras svarbus momentas yra tai, kad pasaulio patirtis matoma ne kaip daiktų, o kaip prasmų visuma. Trečia, šios teorijos požiūriu mes matome, kad prasmes kuria kontekstas .

A. Čepienė kalbėdama apie socialinio konstruktyvizmo idėjas analizuoja tokius autoriais kaip Ernest (1999), Gredler (1997), Kukla (2000), McMahan (1997) ir teigia, kad „socialinio konstruktyvizmo idėjos yra paremtos specifinėmis prielaidomis apie realybę, žinias, išmokimą. Norint suprasti ir vartoti šios instrukcijos modelius, kurie yra labai tvirtas socialinio konstruktyvizmo perspektyvas, yra svarbu žinoti prielaidas, sudarančias jų pagrindą:

1. Realybė. Socialinio konstruktyvizmo atstovai tiki, jog realybė konstruojama per aktyvią žmonių veiklą. Visuomenės nariai kartu formuoja pasaulines nuostatas. Šios teorijos šalininkai teigia, kad realybė nėra atrandama ir nėra svaresnė už socialinius išradimus.

2. Žinios. Pasak socialinio konstruktyvizmo teoretikų, žinios, išmanymas yra žmonių produktas, sukurtas socialiai ir kultūriškai. Individai kuria prasmes tarpusavio sąveikos metu ir veikiami aplinkos, kurioje gyvena.

3. Išmokimas. Išmokimas yra suprantamas kaip socialinis procesas, kuris negali vykti vien individualiai ar vien per pasyvią elgesio raidą . Reikšmingas išmokimas įvyksta, kada individai yra užimti socialine veikla“ (Čepienė, 2011, p. 14).

Socialinio konstravimo perspektyva suteikia gilesnį požiūrį į bendruomenės vystymąsi, geriau atskleidžia įsipareigojimo prasmę, žvelgiant pro kultūrinį ir subjektyvų požiūrį į esamas veiklas ir socialinius ryšius .

Tačiau visuomenės nariu negimstama, juo individas tampa sąveikaudamas su kitais. Berger ir Luckman sako: „visuomenė yra žmogaus kūrinys. Visuomenė yra objektyvi tikrovė. Žmogus yra visuomenės kūrinys“ (1999, p.83), taigi, kiekvienas žmogus savo gyvenime jam patogiu ir priimtinu laiku bei jam priimtina tvarka pamažu pradeda dalyvauti socialinėje dialektikoje. Taip individas socializuojasi visapusiškai ir nuosekliai įsitraukdamas į objektyvų visuomenės pasaulį ar į kažkurią jo sritį (pvz., bendruomenę). Pirminę socializaciją individas patiria vaikystėje, kuomet jis tampa visuomenės nariu. Šioje stadijoje vaikas negali pats apsispręsti, neturi pasirinkimo laisvės, nes visos taisyklės, vertybės, požiūriai bei vaidmenys yra nustatyti tam tikromis taisyklėmis, t.y. primetami

tėvų (ar globėjų). Antriniame socializacijos etape jau socializuotas individas įsitraukia į objektyvaus visuomenės pasaulio sritis. Čia žmogus pats atsirenka jam priimtinas normas, vertybes, vaidmenis, kurie yra svarbūs tiek jo vidiniam pasauliui, tiek sąveikai su aplinka. Socializacija yra institucijų pagrindu sukurtų „subpasaulių“ internalizavimas.

Bendruomenėje sėkmingai pasireiškia socializacija ir individo tapatumas, kadangi čia vyksta paprastas darbo pasidalijimas ir minimalus žinojimo pasiskirstymas, tokioje visuomenėje lengva atpažinti tapatumus tiek subjektyviu, tiek objektyviu požiūriu. Kiekvienas bendruomenės narys žino kas jis yra ir kas šalia jo, žino už kokias veiklas yra atsakingas, numano ko gali tikėtis iš kito bendruomenės nario.

E. Fromm (2008) pastebi, kad žmogus negali gyventi nesąveikaudamas su kitais ir, nors dabar susvetimėję ne tik ekonominiai, bet ir asmeniniai santykiai, tačiau labiausiai ši susvetimėjimo dvasia palietė patį individą, kadangi labiausiai jis išgyvena susvetimėjimą su savimi. Tai vyksta todėl, kad kinta žmogaus socialiai konstruojami pasauliai. Berger, Luckman (1999) pastebi, kad visi socialiai konstruojami pasauliai yra istoriniai žmogaus veiklos produktai, jie kinta, o šį pokytį lemia konkretūs žmonių atliekami veiksmai. Tikrovė apibrėžiama socialiai t.y. tikrovę apibrėžia konkretūs individai ir jų grupės. Norint suprasti socialiai sukonstruoto pasaulio padėtį dabartiniu metu, ar jo kaitą bėgant laikui, būtina suprasti socialinę organizaciją, leidžiančią tiems, kurie apibrėžia tikrovę, tai daryti.

Asmuo savo pasaulį konstruoja pagal paties susikurtas prasmes, tačiau toms prasmėms dažnai įtaką daro noras būti prisitaikiusiu. „Gerai prisitaikoma dažnai atsisakant savo asmenybės; žmogus stengiasi tapti daugmaž panašus į kitą žmogų, į kurį, jis turi būti panašus, ir taip gali prarasti savo individualumą bei spontaniškumą“ (E. Fromm, 2008, 158psl.).

Apibendrinant galima teigti, kad priklausomai nuo to, kokius socialinius vaizdinius ir nuostatas jį supantiems reiškiniams suteikia pats individas ir, kokios tų reiškinių prasmės konstruojamos asmenine tarpusavio sąveika, nuo to priklauso kaip kiekvienas žmogus mato ir supranta jį supantį pasaulį. Individas tai priima kaip natūralų dalyką, be kurio jis neišsivaizduoja savo egzistavimo visuomenėje.

2. KAIMO BENDRUOMENĖS TARYBOS NARIŲ ĮSIPAREIGOJIMO BENDRUOMENĖS VYSTYMUISI TYRIMO METODOLOGIJA

2.1 Tyrimo metodo pagrindimas.

Tyrimui atlikti buvo naudojamas kokybinis tyrimo metodas, jo dėka galima aprašyti skaičiais nepamatuojamą unikalią žmogaus patirtį. Šis tyrimo metodas pranašesnis už kiekybinį tyrimo metodą tuo, jog kokybinio tyrimo metodas remiasi prielaida, kad tiesa yra skirtinga kiekvienam individui ir ji keičiasi laikui bėgant. Tyrimu siekiama analizuoti kiekvieno individo subjektyvią prasmę, kurią jis suteikia dalyvavimui bendruomenės veikloje, jį supančiai aplinkai.

Pasak Bitino ir kt. (2008), realybę galima suvokti įvairiais būdais. Supratimas yra priklausomas nuo subjektyvios interpretacijos. Kokybinis tyrimas, kuris remiasi duomenimis iš naratyvų ir stebėjimų, reikalauja supratimo bei bendradarbiavimo tarp tyrėjo ir tiriamojo, nes tekstai, besiremiantys interviu ir stebėjimais, yra abipusiai, kontekstiniai ir gristi vertybėmis .

Tyrimo temos pasirinktos ir duomenys analizuoti remiantis socialinio konstravimo perspektyva, kuri tiria subjektyvią socialinę tikrovę , nes kaip teigia socialinio konstravimo perspektyva pasaulis susideda ne iš daiktų, o iš prasmų, Berger ir Luckmann (1999), sako, kad žmogaus savikūra visada ir neišvengiamai yra socialinis vyksmas. Žmonės kartu kuria žmogišką aplinką, visus jos socialinius kultūrinius ir psichologinius darinius, taigi galima daryti išvadą, kad pagal šią perspektyvą prasmes kuria proceso dalyviai.

Norint kuo geriau atskleisti tyrimo temas konceptualiosios nuostatos grindžiamos ir Fromm „šiuolaikinio žmogaus psichikos bei tarpusavio ryšio ir psichologinių bei sociologinių visuomenės vystymosi veiksnų sąveikos koncepcija“(2008, p.6). Šis autorius teigia, kad pagrindinis socialinio proceso subjektas yra individas. Norint suprasti visuomenėje vykstančią dinamiką, turime suprasti individo viduje vykstančių procesų dinamiką, ir lygiai taip pat, norint suprasti individą, reikia žvelgti į jį visuomenės, kurioje jis gyvena, fone.

Aš šį tyrimo metodą rinkausi žinodama, kad kokybiniu tyrimu geriausiai ir tyrimo dalyviams priimtinausiu būdu bus galima atskleisti įsipareigojimo bendruomenės vystymuisi patirtį. Nes tai kokias prasmes individas teikia savo aplinkai ir kaip aplinka įtakoja individo konstruojamą pasaulį geriausiai gali atskleisti kokybinis tyrimas. Kadangi aš pati esu mano analizuojamos kaimo

bendruomenės tarybos narė, tai man labiausiai rūpėjo bendruomenės tarybos narių, to valdymo branduolio, nuomonė ir suteikiamos prasmės įsipareigojant bendruomenės vystimuisi. Tyrimo dalyviai interviu metu kalbėjo apie problemas, apie galimybes ir neslėpė savo požiūrio, todėl buvo gauti įdomūs ir subjektyvūs duomenys.

Duomenų rinkimo metodas – planuojant tyrimą buvo numatyta naudoti pusiaustruktūruotą interviu. Duomenų rinkimo metodo keisti neteko, buvo kalbama tam tikromis temomis:

Kokią reikšmę bendruomenės tarybos nariai teikia įsipareigojimui bendruomenės vystymuisi.

Kas juos skatina dirbti savanoriškais pagrindais.

Su kokiais iššūkiais susiduria dirbdami savanoriškais pagrindais.

Kokias vystymosi gaires mato ateityje.

Toks duomenų rinkimo metodas leidžia dalyviui atskleisti kuo daugiau savo minčių, bet taip pat padeda nenukrypti nuo klausimo esmės.

Duomenų rinkimo procese, atliekant interviu buvo naudoti pirminiai (aprašomieji) klausimai.

Tyrimo dalyvių atranka. Buvo numatyta apklausti vienos kaimo bendruomenės komandą – tarybos narius. Tyrimui atlikti buvo naudojama tikslinė atranka pasak Bitino (2008) ji taikoma tada, populiacijos vienetų yra daugiau, nei tyrėjas galėtų apimti, taigi laikantis atsitiktinumo principo išsirenkama keletas vienetų ir sudaroma labai maža imtis, remiantis šia atranka nesiekama daryti išvadų apie visą generalinę aibę.

Tyrimo etika: Tyrimo etika neatsiejama nuo supratimo, kad tyrimo dalyviai turi laisvanoriškai dalyvauti tyrime. Bendruomenės tarybos nariai mano atliekamame tyrime sutiko dalyvauti laisvanoriškai, jiems buvo garantuojamas konfidencialumas. Norint garantuoti konfidencialumą – tyrimo dalyvių vardai pakeisti, tyrimo dalyviams buvo atskleista vykdomo tyrimo esmė ir gavus sutikimą interviu buvo įrašinėjamas į diktafoną. Tyrimo tipas reikalauja jautrumo, juk kalbama apie asmeniškų ir emocingų dalykų. Tyrimo etika remiasi socialinio darbo vertybėmis, tokiomis kaip žmogaus vertė ir orumas, žmonių apsisprendimo teisė, konfidencialumas. Visiems tyrimo dalyviams buvo paaiškinta, kad tyrimą atlieka Vytauto Didžiojo Universiteto studentė, kad interviu bus konfidencialūs, duomenys darbe bus pateikti tik apibendrintai.

Tyrimo vietos aprašymas. Tyrimą atlikau bendruomenės būstinės patalpose, kurios yra seniūnijos patalpose. Šios patalpos tiek man, tiek tyrimo dalyviams gerai pažįstamos, todėl jautėmės jaukiai, patogiai. Bendruomenės būstinė erdvus kambarys, išdažytas šviesiom spalvom, yra pakankamai vietos visiems devyniems bendruomenės tarybos nariams. Pokalbio metu pažįstama atmosfera tyrimo dalyviams suteikė drąsos ir laisvumo.

Tyrimo organizavimas: Tyrimo organizavimas susidėjo iš keturių etapų:

Pirmajame tyrimo etape atlikta literatūros apžvalga, buvo nagrinėta autorių požiūris, apie įsipareigojimo organizacijai/ bendruomenei prasmę. Apie įsipareigojimą, kaip reiškini, bei kaimo bendruomenės literatūrinės medžiagos yra, tačiau apie bendruomenės tarybą atliktų tyrimų ar literatūrinės medžiagos nėra tiek daug. Tai man buvo dar vienas postūmis daryti šį tyrimą.

Antrame etape vyko pasirengimas tyrimui. Buvo pasirinktas atrankos principas, pagal kurį bus atrenkami tyrimo dalyviai, galvojami uždaviniai ir temos pokalbiams su jais.

Trečiajame etape buvo susitinkama su tyrimo dalyviais, tariamasi dėl interviu jiems patogiu metu. Buvo atlikta aštuoni interviu su X kaimo bendruomenės tarybos nariais.

Ketvirtajame tyrimo etape vyko gautų duomenų analizė; sujungiant analizės duomenis ir teorijas, buvo rašoma tyrėjos interpretacija.

Interviu organizavimas. Tyrimo dalyviai sutiko kalbėtis noriai. Tiesa, dėl didelio kai kurių tyrimo dalyvių užimtumo, teko nemažai kartų derinti susitikimus telefonu. Interviu buvo atliktas bendruomenės būstinėje ir įrašomas į diktafoną, gavus tyrimo dalyvių sutikimus. Buvo garantuojamas tyrimo dalyvių gautų duomenų konfidencialumas, tai svarbus etinis reiškinys tyrime. Tyrimo dalyviai sutiko duoti interviu savanoriškai - tai dar vienas etinis reiškinys kokybiniuose tyrimuose. Interviu vyko lietuvių kalba; truko apie dvidešimt minučių. Atliekant tyrimą aš pati jaučiausi truputį keistai, nes pati esu tos bendruomenės tarybos narė, o dabar reikėjo tapti tyrėja ir pažvelgti į viską iš šalies.

Duomenų analizės organizavimas. Duomenų analizė vyko penkiais etapais:

1. Kodų paieška. Šiame etape buvo skaitomi interviu ir ieškoma kodinių žodžių.
2. Kodų jungimas į temas. Šiame etape surasti kodai buvo peržiūrėti ir jungiami į temas.
3. Temų peržiūra. Šiame etape vėl buvo skaitomi interviu ir peržiūrimos gautos temos.
4. Temų žemėlapis. Šiame etape iš gautų temų išryškinamos subtemos.
5. Analizė. Šiame etape iš turimų temų buvo atliekama duomenų analizė.

Tyrimo atlikimo data : interviu buvo atliekami nuo 2014 m. kovo 20 d. iki 2014 m. balandžio 4 d.

2.2 Tyrimo dalyvių apibūdinimas.

Interviu vyko apie dvidešimt minučių, pagal tai kiek kiekvienas dalyvis norėjo atsakinėti, kiek giliai įsitraukdavo į klausimo prasmę. Interviu dalyvavo asmenys su kuriais aš esu pažįstama jau keletą metų, esame tos pačios bendruomenės nariai, tos pačios bendruomenės tarybos nariai, bandantys dirbti viena linkme, todėl tyrimo eigoje buvo svarbu išlaikyti objektyvumą t.y.

„neprimesti“ savojo supratimo, o atskleisti tyrimo dalyvių subjektyvų požiūrį. Interviu metu bendruomenės tarybos nariai jautėsi laisvai, nesivaržė, juokavo.

Petras: 53 – ejų metų amžiaus, X kaimo bendruomenės pirmininkas jau dešimt metų, aktyvus visuomenės ir politikos veikėjas, jau antra kadencija savivaldybės tarybos narys. Petras dirba dviejose darbovietėse. Vienas iš bendruomenės įkūrėjų. Buvo vienas pirmųjų, kuris atvyko į bendruomenės būstinę duoti interviu.

Dana: 65 – erių metų amžiaus, X bendruomenės pirmininko pavaduotoja, aktyvi visuomenės narė, jau antra kadencija savivaldybės tarybos narė, užsiima politine veikla, pensininkė. Dana yra viena iš bendruomenės įkūrėjų. Interviu atlikome sekančią dieną po pirmininko interviu.

Milda: 50 – imties metų amžiaus, X seniūnijos seniūno pavaduotoja, užsiima politine veikla. Bendruomenėje Milda atsakinga už buhalterinę apskaitą. Bendruomenės veikloje dalyvauja jau dešimt metų, nuo įkūrimo pradžios.

Antanas: 50 – imties metų amžiaus, X seniūnijos seniūnas, seniūnu dirba apie dešimt metų, bendruomenės veikloje dalyvauja taip pat dešimt metų, bendruomenėje kuruoja ūkinę sritį. Antanas užsiima politine veikla, nuolat dalyvauja savivaldos rinkimuose.

Laima: 32 – iejų metų amžiaus kultūros renginių organizatorė seniūnijoje, bendruomenėje atsakinga už kultūrinę sritį, bendruomenės veikloje dalyvauja apie trys metai.

Daiva: 34 – erių metų amžiaus, X savivaldybės administracijos darbuotoja, dalyvaujanti Carito, VVG (vietos veiklos grupė), X kaimo bendruomenės veikloje, užsiimanti politine veikla. Bendruomenėje Daiva atsakinga už projektų suradimo ir paraiškų rašymą.

Asta: 42 – iejų metų amžiaus, medikė dirbanti dviejose darbovietėse, X savivaldybės tarybos narė. Formalia bendruomenės nare Asta tapo prieš septynis metus. bendruomenės veikloje atsakinga už socialinę ir kultūrinę sritį.

Jonas: 39 – erių metų amžiaus, dirbantis X savivaldybės administracijoje, laisvu nuo darbo metu ūkininkauja ir užsiima visuomenine veikla, bendruomenės tarybos narys apie trys metai ir atsakingas už techninius dalykus.

Duomenų analizė.

Tyrimo metu susirinkti duomenys buvo analizuojami temų analizės metodu. Kaip, kad teigia Huberman ir Miles (1994), temų analizės metodas padeda nubrėžti aiškų skirtumą tarp paaiškinimo ir aprašymo. Taip sudėtingi dalykai yra supaprastinami išskirstant juos pagal atitinkamas temas. Analizuojant interviu medžiagą atsiskleidė keturios esminės temos:

Subjektyvi įsipareigojimo bendruomenei prasmė;

Veiksniai skatinantys dirbti savanoriškais pagrindais;

Vystymosi iššūkiai bendruomenėje;

Pokyčio (vystymosi) gairės.

Analizuojant temas atsiskleidė šios subtemos: **dalyvavimas bendruomenės veikloje, bendruomenės tarybos narių motyvacija**, kurią apima dvi dalis – emocijos/jausmai, vertybės.

2.3 Subjektyvi įsipareigojimo bendruomenei prasmė

Tyrimo buvo svarbu sužinoti, kokią prasmę bendruomenės tarybos nariai suteikia įsipareigojimui bendruomenės vystymuisi ir kaip prasmė įtakoja jų apsisprendimą dirbti savanoriškais pagrindais. Juk pasak Frankl'io (2010), žmogaus elgesį lemia ne aplinkybės, su kuriomis, jis susiduria, o jo paties sprendimas. Ar asmuo gali įsipareigoti organizacijai, prisiimti tos organizacijos nuostatus, aktyviai įsitraukti ir dalyvauti veikloje, tai gali nuspręsti ir pasirinkti tik pats asmuo.

Dabartinėje visuomenėje žmonės turi nemažai galimybių dalyvauti kaimo bendruomenės veikloje, tik ne pilnai tomis galimybėmis pasinaudoja. Dalyvavimas parodo, kiek asmuo yra įsipareigojęs organizacijai ir, dėl kokių priežasčių jis ėmėsi dalyvauti bendruomenės veikloje. Dalyvavimą bendruomenės veikloje galima vadinti socialiniu dalyvavimu. J. Ruškaus, G. Mažeikio (2007) teigimu socialinis dalyvavimas apibrėžiamas kaip buvimas aktyviu nariu visuomenės ir bendruomenės gyvenime. Pagrindinės socialinio dalyvavimo sąlygos tai bendruomenės atvirumas ir aktyvus asmens dalyvavimas bendruomenės veikloje. Esant šioms sąlygoms atsiranda galimybė formuotis ir kitoms socialinio dalyvavimo sudėtinėms dalims – galimybei priimti sprendimus, didesniam savarankiškumui, dalyvavimui savo bendruomenės gyvenime. Vertinant socialinio dalyvavimo aspektu, kiekvienas visuomenės narys turi tas pačias teises, galimybes ir sąlygas priklausyti tai visuomenei ir dalyvauti jos gyvenime.

Tyrimo dalyviai vieni aktyviau, kiti pasyviau, bet dalyvauja bendruomenės veikloje. Buvo domėtasi, kokios priežastys paskatino bendruomenės tarybos narius įsipareigoti bendruomenei kaip organizacijai, tapti bendruomenės tarybos nariu, dalyvauti jos veikloje.

Aš gal ne tai kad stojau, bet aš gal buvau tiesiog tos bendruomenės įkūrėjas, susidarė iniciatyvinė grupė, nu ir mes prieš dešimt gerų metų nutarėm tą bendruomenę kurti. Ir ne tai kad aš stojau, ne tai kad mane kvietė, bet va tokiai

grupei sukūrus iniciatyvinei, kilo noras pabandyti įsikurti ir nuveikti mūsų gyvenvietei ką nors gero gražaus ir prasmingo [Petras 53 m]

Bendruomenės įkūrimo prielaidoms atsirasti pirmiausiai reikėjo, kad atsirastų iniciatyvinė grupė, kuri, išsikeltų tikslų vedina, kurtų bendruomenę. Petras buvo tos iniciatyvinės grupės dalis.

Aš tiesiog kūriau tą bendruomenę, kilo mintis todėl kad keletui žmonių buvo ne tas pats kaip gyventi ir kur gyventi, mūsų gyvenvietė yra didelė, virš pusantro šimto gyvenamųjų namų, gyvena apie 700 gyventojų, gyvenvietė nuo tarybinių laikų suskurta be infrastruktūros ir buvo kaip ne keista neišvažiuojamos gatvės, reikėjo traktoriais traukyti mašinas, rudenį palijus stipresniam lietui ir matėme būtinybę kažkaip tai pradėti gyventi geriau, o kaip žinome be būrio žmonių tikrai neišspręsimė šitų problemų, ne veltui yra patarlė, kad daug rankų didžių našta pakelia, taigi tos kelios rankos pradėjome galvoti apie tą didelį būrį žmonių... [Dana 65 m]

Iš Danos atsakymo matosi, kad po idėjos sekė jai svarbus dalykas, dėl ko ji įsipareigojo bendruomenei – aplinkos gražinimas, infrastruktūros plėtra. Tai estetinių poreikių patenkinimas, kuris žmogaus gyvenimo kelyje atsiranda pirmiausiai. Kaip teigia V. Pruskus (2006), visuomenėje vis labiau įsigali nuostata, jog viską galima įvertinti pinigais ir parduoti. Egzistuoja sritis, kurios vertę sunku išmatuoti pinigais ir, kuriai vargiai galima taikyti rinkos dėsnius. Tai gyvenamosios aplinkos kokybė. Neginčytina yra tai, kad nuo aplinkos kokybės priklauso žmogaus gyvybė ir sveikata. Tad nenuostabu, kad daug dėmesio skiriama aplinkai. Jei neturėsime kokybiškos aplinkos - ir žmonės nebus sveiki, negalės atlikti reikalingų darbų.

Na pabendraujam su kaimynais vienais kitais ir pasiūlė stot į bendruomenę, gal iš pradžių nelabai ir norėjau, bet įkalbėjo, prišnekino ir visai įdomus dalykas ta bendruomenės veikla. Įdomu įdomu, anksčiau su tokiu dalyku nebuvau susidūręs, įdomu pabendrauti, ir susirinkimai ir tos šventės ir visa bendruomenės veikla, anksčiau visai kitaip įsivaizdavau. [Juozas 39 m]

Juozui reikšmingiausia bendruomeniškumas, galimybė pabendrauti su kaimynais. Priklausymas bendruomenei jam nauja patirtis.

Tiesiog pastebėjau, kad šios bendruomenės veikla yra labai aktyvi, visuomet esame kviečiami kaip šeima į visus renginius, tiesiog tai mus ragino prisidėti prie šios bendruomenės veiklų [Daiva 34 m]

Kai žmogaus aplinka yra graži, sutvarkyta, estetiniai poreikiai patenkinti toliau žmogui svarbu socialiniai poreikiai. Tokius poreikius įvardija Daiva. Jai svarbu bendruomeniškumas, kultūriniai renginiai. Bendruomeniškumas atsiskleidžia per žmonių elgsenos, gyvenenos, tarpusavio santykių tipus ir sukuria konkretų žmonių socialinį ryšį.

Tapau taip nevisai planuotai, tikrai to nesiekiau ir nežinau ar norėjau, na įstojau į bendruomenę paskatinta Petro (bendruomenės pirmininkas aut. pastb.), <...> kadangi pasiūlė tapti bendruomenės nare, tai įstojau prieš kokius tris metus. Įstojau lapkritį, o sausį vykusiame visuotiniame susirinkime mane pasiūlė kažkas į tarybą, net nepamenu kas tiksliai, nu kažkaip buvo netikėta, net atrodė, kad jau buvo sutarta ta mano kandidatūra, tai paklausė ar sutinku ir sutikau, net nesupratau ką ten darysim, buvo nauja viskas. [Laima 32 m]

Laimą stoti į bendruomenę paskatino bendruomenės pirmininkas, čia galima išvelgti esant autoritetą bendruomenėje, kurio paskatinti asmenys prisideda prie bendruomenės plėtros, kitų veiklų.

Penki iš aštuonių tyrimo dalyvių kūrė bendruomenę prieš dešimt metų, buvo iniciatyvinės grupės nariai ir dalyvauja jos veikloje iki dabar, tačiau yra ir tokių bendruomenės tarybos narių, kurie į bendruomenę atėjo tik prieš keletą metų. Vėliau prisijungę tarybos nariai į bendruomenę stojo paskatinti lyderio, ar vedini bendruomeniškumo jausmo, o tie bendruomenės tarybos nariai, kurie ją kūrė savo įsipareigojimui teikia gilesnes prasmes.

Išanalizavus tyrimo dalyvių įsipareigojimo bendruomenei priežastis, galima daryti išvadą, jog kiekvienas žmogus yra individualybė, kuri įsipareigojimui suteikia skirtingas prasmes. Kas vienam žmogui yra vertybė skatinanti įsipareigojimą, kito gali neskatinanti ir neturėti jokios reikšmės. Žmonės skirtingai vertina pasaulį – tikrovės prigimtį, gyvenimo prasmę.

Kaip pastebi S.Staniulienė (2010), per prasmines nuostatas žmogus pritampa prie konkrečios socialinės aplinkos normų ir vertybių sistemos, užsitikrina psichologinę apsaugą susidūręs su tuo, kas „svetima“, įtvirtina savo asmenybę. Daug kartų besikartojančio funkcionavimo procese prasminės nuostatos virsta asmenybės bruožais, todėl jų neįmanoma pakeisti tik įtikinėjimu. Jų nepakeičia net labai autoritetingų žmonių nuomonė. Prasminės nuostatos – tai atsakymai į daugybę klausimų, kaip reikia teisingai daryti, galvoti, gyventi.

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti kokią prasmę jie suteikia įsipareigojimui kaimo bendruomenei kaip organizacijai, kokią reikšmę jie teikia buvimui bendruomenės tarybos nariu.

Na įstojus į bendruomenę atsirado motyvas prisidėti prie gerų darbų kitų žmonių labui, man ir pačiai smagiau gyventi gražioje aplinkoje, todėl ir priklausymas tokiai organizacijai man yra reikšmingas ir svarbus, žinau, kad darbo yra daug, atsakomybės daug, gerai kai yra su kuo pasitart. Na tas toks statusas įpareigoja, nes esi atsakinga prieš žmones dabar[Milda 50m.]

Mildai reikšminga ir svarbu būti bendruomenės tarybos nare, ji supranta kokią atsakomybę prisiėmė sutikdama ja tapti, tad įsipareigojimas jai nesvetimas ir priimtinas dalykas.

Man asmeniškai priklausymas organizacijai siejasi su bendruomeniškumo jausmu, jau nuo senų laikų įaugęs, jeigu taip galima sakyti, dar nuo tų laikų, kai aš dirbau X vidurinėje mokykloje, tiesiog ten buvo pas mus labai smagus ir gražus kolektyvas, apsijungiantis kolektyvas, darantis, gerus ir prasmingus darbus, tai va ir kai atsikrausčiau į čia tuos visus gerus dalykus norėjau padaryti ir pritaikyti čia, nes nors čia ir mano tėviškė, bet aš gyvenau kitur ir į šitą gyvenvietę atsikėliau tiktai 2001 m...[Petras 53 m]

Petrui kaip bendruomenės pirmininkui svarbu yra bendruomeniškumas, vieninga komanda, su kuria galima nudirbti gerus ir prasmingus darbus. Tyrimo dalyvis savo turima patirtimi, kurią įgijo dirbdamas ir gyvendamas kitoje vietovėje, yra suinteresuotas pasidalinti šioje bendruomenėje.

Įsipareigojimas labai jau svarus žodis, na sakykim aš įsipareigoju bendruomenei, man tai pirmiausiai atsakomybė prieš žmones, tada prieš savo artimuosius ir save pačią, o pasireiškia per man suteiktą pasitikėjimą, pirmiausia tai kad nu Petras (bendr. pirmininkas, aut. pastb.), Birutė (bendruomen. pirminko pavaduotoja, aut. pastb.) pasitikėjo, pasiūlė, suteikė tokią galimybę, tai pirmiausiai būtų gėda prieš juos jei nepadaryčiau, paskui ir kiti bendruomenės nariai, smagu kai ateina į renginį, žiūri, po to pagiria, papasakoja kitiems, <...> tai man labai gera girdėti, jaučiuosi na padarius kažką naudingo bendruomenei [Laima 32]

Laimai įsipareigojimas asocijuojasi su atsakomybe prieš kitus ir save pačią. Galima teigti, kad suteiktas pasitikėjimas ją skatina dirbti atsakingai, taip pat Laima vertina savo indėlį į bendruomenės veiklą, vertina savo veiklą kaip prasmingą ir naudingą bendruomenei.

„na tiesiog kai tu dirbi eiliniam darbe, tai tau yra nurodyta liepta ar tiesiog privaloma, o kai dalyvauji bendruomeninėje veikloje tai esi ir sau užduočių kūrėjas ir tų užduočių vykdytojas, tai kai tu sugalvoji, ar tiesiog keletu asmenų grupei gimsta, ją ir įgyvendinti būna maloniau, nei kažkieno priskirtą sakykim įstatymo vykdyti kažkokią prievolę, tai yra daug įdomiau, nes pačio kažkas įgyvendinta, sakykim kad ir kokia šventė, ar sukurta pačio tai yra daug maloniau ir kelia paties asmens savivertę, pasitenkinimas savimi tiesiog“. [Daiva 34 m]

Daivai svarbu saviraiškos galimybė, galimybė pačiai išsikelti tikslus ir juos kartu įgyvendinti. Pasak J. Almonaitienės, V. Baršauskienės (2010) kai žmogus labiau domisi savimi, labiau save gerbia ir vertina, tada ir aplinkiniai jį vertina ir gerbia. Toks žmogus spindi gyvenimo džiaugsmu ir tuo pritraukia aplinkinius. O bendruomenėje tokie žmonės reikalingi, nes toks asmuo sugeba patraukti ir suaktyvinti kitų bendruomenės narių dalyvavimą bendruomenės veikloje.

S. Staniulienės (2010) teigimu, įsipareigojimo sąvoka sietina su šiuolaikinio žmogaus koncepcija organizacijų visuomenėje, kuri pabrėžia žmogaus aktyvumą, apsisprendimą veikti ir priimti atsakomybę už savo veiklos padarinius.

Kaip teigia Ž Kavaliauskienė (2011), su asmens vaidmeniu siejamas darbuotojo ar nario įsipareigojimas organizacijai yra nusakomas organizacijos-individo ekonominio pobūdžio mainais, tikslų ir vertybių sutapimu bei potencialiai gyvenimiškos prasmės suteikiančiais pozityviais santykiais su samdančia institucija. Taigi, tyrime dalyvaujančių bendruomenės tarybos narių buvo klausta, kokių tikslų vedini jie dalyvauja bendruomenės tarybos veikloje, bendruomenės kaip organizacijos gyvenime. V. Baršauskienė, J. Almonaitienė, R. Lekavičienė, D. Antininė (2010) teigia, kad išanalizavus savo vertybes, kitas žingsnis yra išsikelti tikslus. Sugebėjimas išsikelti tikslus yra svarbus ir reikalingas, siekiant sėkmės. Tikslai – tai varomoji jėga, vedanti į sėkmę. Jie parodo, kur link reikia nukreipti savo gebėjimus. Nežinodamas krypties, žmogus leidžia gyvenimą vėjais, blaškosi tarp įvairių veiklos sričių ir galų gale nieko nepasiekia. Buvo įdomu sužinoti iš tyrimo dalyvių, kokius tikslus jie išsikėlė ir sieja su dalyvavimu bendruomenės veikloje.

...o dalyvauju bendruomenės veikloje vedinas noro, prisidėti šiek tiek prie jos kūrimo vedinas to kad reikėjo burti žmones draugėn, nes nelikę beveik artimo bendravimo, artimų santykių, taip pat vedinas noro dalyvauti projektinėje veikloje, kas kaip laikas parodė davė teigiamus rezultatus ir dabar bendruomenė aktyviai dalyvauja įvairioj projektinėj veikloj. [Antanas 50 m]

Tyrimo dalyvis daugiau kalbėjo apie tikslus, kuriuos buvo išsikėlęs bendruomenės kūrimosi metu, juos įgyvendinti pavyko, tačiau apie dabartiniu metu išsikeltus tikslus atsakyti negalėjo. Dabar save bendruomenės veikloje realizuoja pasyviau ir tikslų išsikėlęs neturi arba jų nenori atskleisti.

Mane paskatina motyvas būti naudingai, aišku nevyriausybinėj organizacijoj buhalterinė apskaita skiriasi, nuo pelno siekiančių organizacijų, be to kad įsisavinti finansinį darbą bendruomenėje lankiau ne vienus mokymus, ir per VVG (vietos veiklos grupė, aut.pastb.), Carito projektus <...> yra motyvas padėti žmonėms gražėja ir aplinka ir kultūrinis gyvenimas atgijęs, labai smagu [Milda 50 m]

Vis tiek gyveni, kaip sakyt, šitam regione nu tokiam , mažoj bendruomenėj kaip sakyt, nei miestu nepavadinsi , tai norisi daugiau pažinti tuos kaimynus, tuos žmones, bendrauti, kad visi gražiai bendrautų , kad nesipyktų ir kaip sakyt, jeigu vienas kaimynas tvarkosi, tai ir kitas pasitvarko , tai norisi, kad visi eitų į aukštesnį lygį, nebūtų surūgę, nesėdėtų, netingėtų, vis tiek kad kažką darytų savo labui, o kartu ir kitų žmonių labui [Jonas 39 m]

Mildai ir Jonui svarbu bendruomeniškumas, aplinkos gražėjimas, galimybė tobulėti, jų tikslai tiesiogiai siejasi su savo ir aplinkinių gerove.

...noras nestovėti vietoje, kaip ir sakiau anksčiau mes kuriame savo svajones ir tikime jų įgyvendinimu [Dana 65 m]

Kiekvieno žmogaus noras ir būtis manau yra būti tarp žmonių, taigi dalyvauti kažkokioje veikloje , tai yra ir gauti kitų žmonių pripažinimą, keistis su kitais žmonėmis informacija...[Daiva 34 m]

Bendruomenės tarybos narėms Danai ir Daivai svarbesni yra vidiniai aspektai, tokie kaip kitų žmonių pripažinimas, galimybė keistis informacija, galimybė bendrauti su kitais žmonėmis, susikurtų svajonių ir tikslų įgyvendinimas.

Bendruomenės tarybos narių tikslai panašūs: dalyvauti bendruomenės veikloje, aplinkos gražinimas, kultūrinės veiklos atgimimas kaime, galimybė dalyvauti projektinėje veikloje. Kiekvienas individas tikslus konstruoja savo gyvenimo kelyje, jie dažniausiai būna panašūs, nes bendruomenei būdingas socialinių reikšmių intersubjektyvizmas. Jis apima bendrą supratimą ir susitarimą tarp individų, kurių sąveika paremta bendrais interesais, prielaidomis, formuojančiomis bendravimo pagrindą.

Vieni tyrimo dalyviai bendruomenės veikloje dalyvauja nuo jos įkūrimo, kiti prisidėjo laikui bėgant. Skirtingu metu prisidėjusių tyrimo dalyvių nuotaikos atsispindi kalbant apie prasmę, kurią jie suteikia priklausymui organizacijai.

...nežinau ar norėjau...

...net nesupratau ką ten darysim, buvo nauja viskas. [Laima 32 m]

...anksčiau su tokiu dalyku nebuvo susidūręs... [Jonas 39 m]

Laima ir Jonas į bendruomenę įstojo ir jos veikloje pradėjo dalyvauti apytiksliai prieš tris metus. Iš turimų duomenų galima daryti išvadą, kad šie tarybos nariai jaučia nežinomą, netikrumą, prieš įstodami į bendruomenę nebuvo susipažinę su veikla, kuri vyksta bendruomenėje.

Labai džiaugiasi, kai mane pakvietė prisidėti, kadangi, kokius du metus buvau neformali tokia kaip narė, nes mama taryboj buvo, tai labai apsidžiaugiau. [Asta 42 m]

Tyrimo dalyvė džiaugiasi, kad buvo pakviesta prisidėti prie bendruomenės veiklos, iš jai tai tęstinumas, kadangi anksčiau jos mama buvo bendruomenės tarybos narė.

Oi, tai labai svarbu man, man bendruomenė viskas, esu užtarnautam poilsy, tai užsiimu viskuo kas širdžiai miela, kur matau, kad gal mano veikla būtų naudinga žmogui, savam kraštui, kad pagerintų čia gyvenančių žmonių gyvenimo kokybę, ir labai noriu, kad aplink būtų gražu ir miela. [Dana 65 m]

Džiaugiuosi, kad esu šios bendruomenės narys, net ne dėl to, kad pirmininkas, ne tai svarbu, tiesiog jaučiu pilnatvės jausmą ir gera dėl to. [Petras 52 m]

Bendruomenės tarybos narių, kurie bendruomenės veikloje dalyvauja nuo jo įkūrimo emocijos džiaugsmingos, jausmai tvirti, nes šie asmenys žino ko nori ir to siekia.

Taigi, iš interviu su tyrimo dalyviais matyt, kad Laima ir Jonas, kurie prie bendruomenės veiklos prisijungė ne taip seniai, neteikia tam tokios gilios reikšmės, jų jausmai daugiau paremti nežinomybe, nes tai jiems pirmas žingsnis visuomeninėje veikloje, tačiau „senieji“ bendruomenės tarybos nariai, tokie kaip Dana, Petras, Asta, kurie buvo prie bendruomenės ištakų, kūrė bendruomenę, jų emocijos džiugios, jie džiaugiasi, kad gali prisidėti prie veiklos, yra tvirtai įsipareigoję bendruomenei kaip organizacijai ir vystimuisi.

Apibendrinant galima teigti, kad jeigu žmogus savo prisiimtą įsipareigojimą suteikia prasmę, tuomet jis įsitraukia į aktyvią organizacijos veiklą kyla savarankiškumo ir atsakomybės jausmas. Dėl to dirbama atsakingiau, mažiau reikalinga formali kontrolės sistema. Tokios organizacijos formuoja apie save nuomonę kaip apie turinčias potencialą ir daug žadančios, tačiau išlieka rizika, kad įvykus aplinkybių pasikeitimams jas gali ištikti nesėkmė. Nors nedaug tėra įrodymų, kad esama ryšio tarp intensyvaus dalyvavimo ir veiklos efektyvumo, tačiau šis požiūris populiarus ir skatina domėtis dalyvavimo ir veiklos efektyvumo reiškiniu.

2.4 Veiksniai, skatinantys dirbti savanoriškais pagrindais

Savanoriška veikla skatina asmeninį tobulėjimą, vystomas socialinis naudingumas, bendrieji žmogaus gebėjimai. Žmonės dalyvauja savanoriškoje veikloje dažniausiai tada, kai yra susikūrę sau gerbuvį, pasirūpinę savo buitimi, kai jaučiasi pilnaverčiais ir galinčiais padėti kitiems. Šie jausmai yra būtini savanoriškai apsisprendžiant dalyvauti bet kokioje veikloje. Kaimo bendruomenėje savanoriška veikla yra neišvengiama kiekvienam bendruomenės nariui, o ypač bendruomenės tarybos nariui, nes visa veikla bendruomenėje yra paremta savanorystės principu. Veiksniai, skatinantys dirbti savanoriškais pagrindais, dažnai siejasi su individo vertybine sistema. Buvo domėtasi, kokios vertybės tyrimo dalyviams reikšmingos ir, kurios skatina dirbti bendruomenės labui.

Reikia draugiškai gyventi, bendrauti, palaikyti ryšius, visada per renginius būna pilna salė žmonių, palaiko mūsų sugalvotus renginius, mūsų bendruomenė tokia ir yra. [Laima 32 m]

Laimai, kuri bendruomenėje yra atsakinga už kultūrinę sritį svarbu, kad žmonės ir toliau lankytųsi renginiuose, kad jų dalyvavimas kultūrinėje veikloje padėtų jiems bendrauti, gerintų tarpusavio santykius.

Kiek galėjome dalyvavome įvairiose talkose, prisidėjome savo darbu...[Dana 65 m]

...atsiradus galimybei dalyvauti europiniuose projektuose mes pamatėm, kad jaunimas, kurio tikrai yra gyvenvietėj neturi paprasčiausiai pasikalbėjimo vietų, neturi pasimatymų vietų, neturi dainos vietų ir pavyzdžiui man asmeniškai buvo labai graudu žiūrėti kaip prie sugriuvusios valgyklos laiptų jaunuoliai rinkdavosi ir nu ten vyko jų bendravimas. Ir apžiūrėjus gyvenvietę pamatėme, kad yra apleistų plotų, išsiaiškinome, kad tie plotai nepriklauso savininkams ir kreipėmės į savivaldybę, kad tuos plotus perduotų bendruomenės visuomenės poreikiams. Taip vyko visa pradžia suskurti tas zonas, kuriose jaunimas galėtų ilsėtis, mažieji mūsų gyventojai su mamomis turėtų kur praleisti laiką. [Dana 65 m.]

Dana atskleidžia tokias jai svarbias vertybes kaip noras tobulėti, nestovėti vietoje, ryžtingumas ir pareigingumas dirbant bendruomenės labui.

Nu reikia jausti atsakomybę už savo darbą, juk atsakingas žmogus visada viską padarys geriau. [Antanas 50 m]

Iš pokalbių su bendruomenės tarybos nariais atsiskleidžia tokios dorovinės vertybės kaip: **atsakomybės jausmas, sąžiningumas, pareigingumas, noras tobulėti, ryžtingumas, nuoširdumas, užuojauta.**

...pagalvojom, kad apie tai kad mes esame reiktų pranešti visiems, o kad taptume žinomi, tai reikia spręsti kažkaip ir tą žinomumo problemą ir žinomumas ateina dažniausiai per kultūrą, tai įsijungėme į kultūrinę veiklą seniūnijos, visi bendruomenės nariai dainavo, atkūrėme teatrą, nu ir su savo pasirodymais pradėjome važinėti iš pradžių po seniūniją, po to po savivaldybę, vėliau į kitas respublikos vietas...[Dana 65 m]

...mes laimėjom tokį, taip vadinamą minkštą projektą<...> šio projekto metu mes surengėme tris dideles šventes ir dabar dar penkis metus esame įsipareigoję jas rengti<...> Toliau aš manau, žmonės pamatė, kad mes iš tikro atliekam tuos gerus darbus ir jeigu pradžioje reikėdavo kalbinti, šnekinti, kad ateitų stotų į

bendruomenę, tai dabar vat yra toks laikotarpis, kada patys žmonės atėjo, prašėsi į bendruomenę ir norėjo matyt savo veikla savo darbu prisidėti prie bendruomenės gražinimo.[Petras 53 m]

Dana ir Petras išreiškia kultūrinės vertybės tokias kaip: **tradicijų puoselėjimas, švenčių šventimas**, kurių metu ugdomas bendruomeniškumas, jaunosios kartos įtraukimas į bendruomenės veiklas. Iš interviu su tyrimo dalyviais galima daryti išvadą, kad kultūrinė veikla yra miela ir puoselėjama, netgi teikianti apčiuopiamos naudos. Dėka kultūrinės veiklos X kaimo bendruomenė tapo matoma ir žinoma savoje savivaldybėje. Dėl to tapo lengviau gauti skirstomą finansavimą nevyriausybinėms organizacijoms iš savivaldybės biudžeto.

Tikėtina, kad tyrimo dalyviai teikia didelę reikšmę dorovinėms vertybėms, nors jiems mieliau kultūrinės vertybės, gal dėl to, kad iš kultūrinių vertybių jie gauna apčiuopiamą naudą. Petras, kaip bendruomenės pirmininkas įžvelgia, kad kultūrinės veiklos dėka į bendruomenę įsijungia vis daugiau žmonių, Dana kultūrinę veiklą sieja su visos bendruomenės išsikeltų tikslų svajonių įgyvendinimu. Pradėjus bendruomenėje vystyti kultūrinę veiklą, važinėjant ir pristatant save kitiems, bendruomenė tapo žinoma, todėl buvo atkreiptas dėmesys ir valstybinių institucijų, kurios prisidėjo finansiškai prie bendruomenės veiklų.

Tyrimo buvo svarbu sužinoti, kokie veiksniai skatina dirbti bendruomenės labai savanoriškais pagrindais, nes kaip pastebi V. Baršauskienė ir kt. (2010), žmogus savo veiklos rezultatus dažniausiai sieja su savo poreikiais. Yra manoma, kad žmonės dirbdami ar dalyvaujant visuomeninėje veikloje stengsis tiek, kiek jų pastangų dėka bus patenkinti jiems svarbūs poreikiai. Motyvacija dirbti ar įsipareigoti mažėja arba jos visai nelieka, kai dirbantysis nemato ryšio tarp savo pastangų ir jam aktualių poreikių patenkinimo. Tyrimo buvo domimasi „Kokią naudą bendruomenės tarybos nariai gauna dirbdami bendruomenės labai?“ buvo įvairių atsakymų:

Finansinės tikrai jokios nėra, viskas yra daroma savanoriškais pagrindais tik sakykim gal toks moralinis yra, žmonių išreikštas pasitikėjimas.

Taip naudos jokios nėra sakykim, bet va tas turbūt, esam mes dar seno molio žmonės, pasididžiavimas tas, nu kad žmonės priima tuos gerus darbus, imi darai savanoriškais pagrindais ir tai turbūt yra aukščiau tų materialinių dalykų, sakykim, tiesiog įsitrauki ir yra smagu ir ir yra daromi tikrai dideli darbai.[Petras 53 m.]

Tyrimo dalyviui svarbiausia yra, kad susitelkus yra nuveikiami svarbūs ir dideli darbai, žmonių suteiktas pasitikėjimas, jam svarbu jo darbo moralinė pusė.

Vienintelis motyvas tai yra žmonių pasitikėjimas, kai tu matai kad visa tai ką tu darai žmonėms yra reikalinga ir žmonės domisi tavim ir ne tik tavim, bet visa veikla, tai tas motyvas man yra labai svarbus ir aš labai mėgstu bendrauti su žmonėmis ir daug bendrauju ir susirenku visas nuomones ir dažnai aptariam ne tik bendruomenės gyvenimą, bet ir kitas aktualijas ir vat šitas motyvas, kaip aš minėjau, tas pasitikėjimas žmonių, susidomėjimas ta veikla. [Dana 65 m]

Danos nuomonė sutampa su Petro, jai taip pat svarbiausia moralinė darbo pusė. Abu tyrimo dalyviai motyvuoja suteiktas žmonių pasitikėjimas, gal dėl to, kad jie politikai, tai žmonių suteiktą pasitikėjimą nurodo pagrindiniu veiksniu motyvuojančiu dirbti savanoriškai bendruomenės labui. Iš Petro ir Danos atsakymų galima daryti išvagę, kad svarbus paskatinimas – atstovavimas bendruomenės dalyvių interesams. Atstovavimas interesams – tai tiesioginis ir aktyvus piliečių įtraukimas į bendradarbiavimą su valdžia priimant sprendimus, darančius įtaką bendruomenės gyvenimui. Danai dar labai svarbu, kad po savęs paliktų prisiminimą savo vaikams, anūkams – tai jos vidinis motyvatorius.

...mane asmeniškai paskatintų tai užmokestis, kurį aš gaučiau už savo darbą. Tai būtų kaip papildomas užmokestis prie jau esamo darbo, nes bendruomenės buhalterinę apskaitą tenka vesti laisvu nuo darbo metu, aukojant savo laisvalaikį, atidėliojant asmeninius reikalus. Bet aš nemanau, kad bendruomenės buhalterinę apskaitą, dirbdama savanoriškais pagrindais vedu prasčiau, nei vesčiau gaudama užmokestį. Tik užmokestis gal pridėtų daugiau atsakomybės už atliktą darbą. [Milda 50 m]

kas be ko, kiekvienas apmokamas darbas yra nu šiek tiek kaip paskata, bet iš kitos pusės tai prarstų kitą žavesį, kad tai yra visuomeninė veikla. Tiesiog Lietuvoje dar matau problemą tame, kad visuomeninė veikla nėra dar vertinama kaip vertybė...[Daiva 34 m]

Milda ir Daiva nurodo, kad dirbti būtų geriau ir kad jas skatintų, jeigu už atliekamą darbą būtų sumokamas materialus atlygis.

Kiti tyrimo dalyviai nurodė tokius motyvuojančius veiksnius kaip :

*...kad ir **darbo vieta** yra, kažin jei nedirbčiau bendruomenei ar dirbčiau šitoj darbo vietoj, tai labai susiję, nu sakau kaip yra. [Laima 32 m]*

Laimos, tiesioginis darbas siejasi su bendruomenės kultūrine veikla, ji pastebi, kad ir darbo vieta buvo pasiūlyta turint tikslą, kad savo idėjomis prisidės prie bendruomenės kultūrinės veiklos, tai ją ir toliau motyvuos turima darbo vieta.

*Mane skatina **galimybė veikti, dalyvauti**, jei yra laisvo laiko tai taip ir užpildau, tik kad to laiko... [Asta 42 m]*

*Aš tai ūkiškai pasakysiu, nu **galim apsitvarkyt, kai visi kartu**, lengviau tą tvarką įvest.[Antanas 50 m]*

Astą ir Antaną ir toliau dirbti bendruomenės labai skatintų galimybė veikti drauge, dirbti ir dalyvauti visiems kartu.

Apibendrinant galima teigti, kad žmogus nusprendžia kaip jam elgtis įtakojamas poreikių bei išorinių ir vidinių motyvų. Ne visada galima numatyti poreikius ar motyvus, dažniausiai jie pastebimi ir sužinoma apie jų egzistavimą stebint kaip žmogaus elgseną. Baršauskienė, Janulevičiūtė (1999) teigia, kad poreikis ar motyvai skatina žmogų veikti bei pasiekti tikslą, kurį žmogus supranta kaip savo poreikių patenkinimo priemonę. Pasiėkęs išsikeltą tikslą žmogus savo poreikius būna patenkinęs pilnai arba dalinai, o gali būti, kad ir iš viso jų nepatenkina. Jei taip įvyksta, kad žmogus nepatenkina savo poreikių tai yra tikimybė, kad jo kaip darbuotojo iniciatyva silpnės, nes poreikių patenkinimas skatina žmones dirbti

2.5 Kaimo bendruomenės vystymosi iššūkiai.

Iš pradžių buvau numačiusi domėtis tais veiksniais, kurie skatina dalyvauti bendruomenės veikloje, plėtoti jos vystymą, tačiau pokalbių metu išryškėjo, kad esama ir tokių veiksnių, kurie trukdo bendruomenės plėtrai. Su kokiais vystymosi iššūkiais bendruomenės tarybos narių akimis susiduria bendruomenė. Buvo klausta tyrimo dalyvių nuomonės ar kiti bendruomenės tarybos nariai tiek pat prisideda darbu prie bendruomenės vystymo?

Čia toks klausimas.... nu jei sąžiningai tai, iš tiesų tikrai ne visi vienodai dirba, sakykim, dabartinės mūsų tarybos iš devynių žmonių tai gera pusė tai dirba, kaip aš įsivaizduoju, savo aktyvumu savo darbais yra viskas gerai, o kita pusė nu sakykim gyvena pasyvesnį gyvenimą, juos reikia pačius aktyvinti, nors jie patys turėtų tai daryti ir traukti žmones, ir jungti ir daryti tam tikrus darbus, tai va ta prasme nėra labai gerai...[Petras 52 m]

...tai yra pareigos jausmo trūkumas, atsakomybės jausmo ir tiesiog , juk renkant tarybą žmogus žino kur eina, žino kad tai bus savanoriška ir nelengva veikla, kad tu negyvensi vien tik sau, kad turėsi kažkokią dalį atiduoti ir bendruomenės veiklai ir jis gali pasirinkti eiti į tą tarybą ar neiti, bet kažkodėl, aš nežinau iš kurių laikų atėjęs tas dalykas, kad man svarbiau būti toje , nu tipo, valdžioje. O ką ten toje valdžioje veikti, tai čia gi nuo viršūnių pareina, svarbu būti seime, o ką aš ten darysiu, tai jau ne tiek svarbu. [Dana 65 m]

Petras ir Dana pastebi, kad ne visi bendruomenės tarybos nariai vienodai prisideda savo darbu prie bendruomenės veiklų, jos vystymosi. Šie bendruomenės tarybos nariai bendruomenės veikloje dalyvauja nuo jos įkūrimo, jie mato, kad kai kurie bendruomenės tarybos nariai pasyviai atlieka jiems pavestas veiklas, buvimą taryboje supranta kaip prestižo reikalą, o ne kaip darbą ir atsakomybę, kurią priisima tapdami bendruomenės tarybos nariais.

Nu negaliu pasakyti, kad kiti tarybos nariai už mane dirba mažiau ar daugiau , visi dirba pagal kiekvienam priskirtą sritį. Jeigu jo atsakomybė mažesnė, tai ir darbo ideda mažiau. Na iš devynių tarybos narių tik keli daugiau prisideda prie bendruomenės veiklos tik renginių metu, kiti aktyviai dalyvauja ištisus metus. [Milda 50 m]

Mildos nuomone kiekvienas bendruomenės tarybos narys dirba pagal jam priskirtą sritį ir pagal savo supratimą ir atsakomybės dydį.

manau, kad ne, kadangi yra, manyčiau, nežinau tiksliai, bet kiek tekę susidurti su dalyvavimu įvairiose organizacijose yra, nu kaip čia pasakyti, tas asmuo kuris yra arčiau ir gyvenamąja vieta ir darbo vieta yra arčiau tos pačios bendruomenės ar nevyriausybinių organizacijos židinio, tai tas jau yra priverstas, kabutėse priverstas, daugiau prisidėti, o tas kas gyvena, sakykim toliau ir nėra darbiniais

santykiais susietas, tai tiesiog gali likti kartais ir nuošalyje daugiau, tai aš dabar šiuo metu ir esu tokioj pozicijoj... [Daiva 34 m]

kad vienodai tai tikrai nepasakyčiau. Visi skirtingai prisideda...[Jonas 39 m]

Daiva ir Jonas pastebi, kad ne visi bendruomenės tarybos nariai prisideda vienodai, save įvardija prie mažiau prisidedančių, tarybos narių, prisidedančių prie bendruomenės tikslų įgyvendinimo, mažiau dalyvaujančių bendruomenės veiklose.

Iš gautų analizės duomenų matosi, kad ne visi bendruomenės tarybos nariai vienodai prisideda prie bendruomenėje vykdomų veiklų, tačiau apie tai paklausti kalba ir atsakinėja nenoriai. Iš Daivos pasakytų žodžių apie tai, kad nėra padalijamos atsakomybės galima daryti išvalgą, kad galbūt bendruomenės vadovavime nėra tinkamai organizuojamas darbas, juk kaip teigia I. Leliūgienė (2012) asmenys priimančys sprendimus, kitaip sakant bendruomenės branduolys turi tam tikrus vaidmenis. Vienas svarbiausių vaidmenų bendruomenėje – lyderio, kuris suformuluoja bendruomenės telkimo metodus, nusimato tikslą bei uždavinius ir juos pateikia bendruomenės tarybai. Bendradarbio vaidmuo – komunikuoja su bendruomenės žmonėmis, siekdamas išsiaiškinti jų poreikius ir interesus, į tai atsižvelgdamas organizuoja socialines – edukacines veiklas, kurių tikslas yra žmonių telkimas ir vienijimas. Organizatoriaus/vadovo - rūpinasi bendruomenės žmonių laisvalaikio praleidimu, jaučiasi atsakingas už sąlygų burtis ir veikti drauge sudarymą. Konsultanto/patarėjo vaidmuo - konsultuoja bendruomenės žmones dėl galimybių rinktis ir turiningai praleisti laisvalaikį bendruomenės centruose. Vadybininkas skatina bendruomenės narius stiprinti tarpusavio santykius, ouselėti ir saugoti vyresniųjų kartų tradicijas, papročius, patirtį. Vadybininkas ypač daug turėtų bendrauti su vienišais, užsisklendusiais ir visuomeniniame gyvenime pasyviais žmonėmis, mėgindamas juos įtraukti į laisvalaikio praleidimo ir kt. Atstovo vaidmuo – jei reikia, gali atstovauti žmonių interesams, nes jo tiesioginės pareigos – vienyti ir burti bendruomenės narius. Iniciatoriaus vaidmuo – inicijuoja pokyčius bendruomenės centre ir pačioje bendruomenėje, kad žmonėms atsivertų naujos galimybės norima, jog žmonės veiktų drąsiau, nebijotų dalyvauti bendrose veiklose, o savanoriškas darbas bendruomenės bei visuomenės labui būtų vertinamas ir svarbus piliečiams. Taigi gali būti, kad lyderis ne visada tinkamai paskirsto vaidmenis ir atlikti reikalingas užduotis ir dėl to vyksta nesusikalbėjimas.

Remiantis poreikių patenkinimu ar nepatenkinimu atsiranda veiksniai įtakojantys atliekamo darbo efektyvumą emociniu pagrindu. Žmogaus nuostatos darbo atžvilgiu ir emocinės reakcijos į darbo situacijas būtent kyla iš pasitenkinimo darbu.

Pačiai smagiau gyventi gražioje aplinkoje [Milda 50 m]

...kad esi be galo laimingas žmogus tada, kai tavo svajonė, kurią tu kažkada susapnavai įvyksta, aišku prisimenu kai prasidėjo gyvenvietės dujafikavimas, <...> tiesiog ėjom per gyventojus, rinkom jų nuomonę ir surinkę nuomonę nunešėm į savivaldybę ir įvyko ir staiga prasidėjo procesas, tai aš atsimenu dainavau, aš laksčiau po kiemą, nežinojau kas man darosi iš laimės nu kad sugalvojau, kad įvyko, tai va tas jausmas ,tas kaifas, kuris tave apninka, kai išsipildo tai ką tu sumąstei, tai yra laimė, tai nesulyginama su jokiais pinigais. [Dana 65 m]

...tai man labai gera girdėti, jaučiuosi na padarius kažką naudingo bendruomenei. Kai jautiesi gerai tai ir tuos išipareigojimus lengviau pakelti, nes tikrai nėra tas mano darbas lengvas, reikia daug domėtis, kad kiekvieną kartą būtų vis kitaip, kad patiktų, kad gražu būtų [Laima 32 m.]

Tyrimo dalyvės Milda, Dana ir Laima jaučia teigiamas emocijas, džiaugiasi gautais darbo rezultatais, junta pasitenkinimą, nes per veiklą bendruomenėje išreiškia save, patenkina savo poreikius. Tačiau Astos atsakymas kitoks:

Na negaliu pasakyti, kad visada gerai jaučiuosi, dažnai jaučiu atstumą, nesusikalbėjimą, ar nenorą girdėt, o aš toks žmogus, jei nenori, aš pasitraukiu, neinu į konfliktus. [Asta 42 m]

Asta nesijaučia gerai, nesijaučia išklaudyta įvertinta, kaip pastebi Berger, Luckman (1999) visuomenė nubrėžia ribas, kurias peržengus žmogus gali neatitikti visuomenės sukurtų standartų, tai apsunkina individo bendravimą su šalia esančiais. Nevyriausybinėse organizacijose dažniausiai vyrauja emocinis išipareigojimas, kuriam būdinga emocinis ryšys su organizacija. Emocinis ryšys atsiranda, kai darbuotojas vertina, mėgsta ir tiki tuo, ką dirba.

Apibendrinant galima teigti, kad kiekvienas žmogus yra savitas, turi skirtingus požiūrius, skirtingus charakterius, todėl egzistuoja begalė įvairiausių individualių žmogiškųjų poreikių, tikslų, kurie kiekvieno žmogaus supratimu veda tų poreikių patenkinimą, tad galima teigti, kad yra ir

daugybė šių tikslų įgyvendinimo galimybių. Bendruomenė susidurdama su tam tikrais iššūkiais, turi rasti savyje įvairių išteklių tuos iššūkius įveikti. Kaip skirtingas yra kiekvienas žmogus, taip skirtingas ir jo suvokimas apie esančias problemas ir jų sprendimo galimybes.

2.6 Pokyčių (vystymosi) gairės

Vystymasis vyksta tik tada, kai objektai nuolat kinta. Nuolatinis ir negrįžtamas dvasinių ir materialinių objektų kitimas byloja, jog vyksta vystymasis. Priešingu atveju bendruomenė nesivysto. Jeigu bendruomenės veikloje procesai kartojasi, tai liudija, jog bendruomenės nariai nekaupia patirties ir ja nesinaudoja. Tokiu atveju jokie esminiai pokyčiai negalimi ir vystymasis sustoja. Procesų vystymosi priežastys būna labai įvairios. Jeigu bendruomenės sisteminė kaita vyksta, ilgainiui tokia bendruomenė tampa kokybiškai nauja organizacija. Vystantis kaimo bendruomenei vystosi ir jos brandos lygis, tuo pačiu tobulėja bendruomenės nariai bei sukuriamas kokybiškesnis bendruomeninis gyvenimas.

Bendruomenės ugdymas gali turėti daug variantų. Ši erdvė yra atvira naujovėms, bendruomeniškumui, tinklaveikai. Turėdama plačią tinklaveiką bendruomenė gali efektyviau vykdyti savo veiklas ir plėsti bendruomenės vystimąsi.

Kaip pastebi V. Baršauskienė ir I. Leliūgienė (2001) bendruomenės vystymuisi naudojamos priemonės ir metodai gerina žmonių gyvenimo sąlygas, mažina socialinę atskirtį. Tačiau kiekvienas pokytis vykstantis šio proceso metu gali griauti nusistovėjusį individo veiklos ir mąstymo santykį, bei sąveiką su išore. Tai dažnai iššaukia pasipriešinimo ir gynybos reakciją. Taip jau nulemta, kad mus supanti aplinka yra rakcinga, aktyvi ir reikalaujanti. Norėdami į ją prasiskverbti ir veikti joje turime žinoti pagrindinius principus ir suprasti jos charakteristikas.

Kadangi tyrimo tikslas apie bendruomenės tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi, tai buvo svarbu sužinoti kaip bendruomenės vystymąsi mato ir supranta tyrimo dalyviai, kokią bendruomenę mato po penkerių metų.

Manau, kad ateityje bendruomenėje turėtų būti daugiau aktyvių narių. Nors bendruomenę sudaro apie 120 narių, bet dauguma jų yra tik bendruomenės darbo stebėtojai ir vertintojai, o dažnai ir kritikuotojai. Norisi, kad visi bendruomenės nariai būtų kaip vientisa masė prisidedanti prie bendruomenės gyvenimo, infrastruktūros kūrimo, geresnio gyvenimo kūrimo. [Milda 50 m]

Bendruomenės tarybos narė Milda pastebi, kad bendruomenės vystymasis priklauso nuo bendruomenės narių aktyvumo, jų įsitraukimo į veiklas, tapatumo ir vientisumo.

Norėčiau jaunesnės, nes dabar dauguma vyresnio amžiaus, aktyvesnės, kad patys domėtusi kada kokie renginiai, kokia veikla bendruomenė užsiima, kokius sprendimus priima, nes dabar to domėjimosi trūksta, bent jau mano akimis. Na nemanau, kad mūsų bendruomenė prasta, ji tikrai vieninga ir bendruomeniška, tai kaip sakoma, kad tik nepaprastėtų [Laima 32 m]

tai kaip ir sakau jaunesnę, atjaunėjusią, gal būt didesnę skaičiumi, bet labiau norėtusi jaunesnių žmonių įsijungimo.[Petras 53 m]

Petro ir Laimos nuomonės sutampa, jie nori matyti jaunesnę amžiumi bendruomenę, nori įtraukti jaunimą, jų manymu jauni žmonės būtų aktyvesni, suteiktų gyvybės bendruomenei.

Po penkerių, na sakykim norėtusi kad X kaimo visi gyventojai būtų, ne kažkuri tai dalis ir sakysim gal aktyvesnę iš tų pačių gyventojų iniciatyvos daugiau būtų ne tik iš bendruomenės tarybos narių, daugiau iniciatyvos iš paprastų eilinių gyventojų [Jonas 39 m]

O Jonas nori, kad bendruomenė didėtų skaičiumi, kad įsijungtų visi X kaimo teritorijos gyventojai, tai jo manymu įneštų naujų idėjų, daugiau iniciatyvos.

Iš tyrimo dalyvių atsakymų galima daryti išvadą, kad bendruomenės vystymui svarbu aktyvus visų bendruomenės narių dalyvavimas bendruomenės veikloje, Petru, kaip bendruomenės pirmininkui svarbu įtraukti jaunus žmones, kad bendruomenė išliktų, neišnyktų. Tuomet natūraliai kilo klausimas, kaip siekti norimų rezultatų, kokias priemones taikyti. Buvo išreikštos tokios nuomonės:

manyčiau, kad reikėtų pačius bendruomenės narius aktyviau įtraukti į bendruomenės veiklą, sakykim taryba daro savo darbą, o bendruomenės nariai dalyvauja aktyviau, manau kad tai yra mūsų kaip tarybos darbo sritis darbo planas, kurį reikėtų šitoj vietoj galima būtų tobulinti ir aktyvinti, reikia dalyvauti tokiuose projektuose, kur įdomu būtų jaunimui, kur jis galėtų prisidėti, tada savaimė įsitrauktų.[Petras 52 m]

Kaip pastebi S. Janulienė (2010), Lietuvoje gyventojai savo galimybes veikti ar dalyvauti gyvenamosios vietovės problemų sprendime vertina skeptiškai. Taip yra todėl, kad žmonės priklausantys kaimo bendruomenėms yra pasyvūs, skeptiškai vertinantys galimybes įtakoti vietos

problemų sprendimą. Todėl kaimo bendruomenėse dažnai egzistuoja žmonių aktyvinimo ir įtraukimo problema. Šią problemą pastebi ir bendruomenės pirmininkas, nurodydamas, kad bendruomenės vystymasis vyktų efektyviau ir kokybiškiau, jeigu į bendruomenės veiklą būtų įtraukiama daugiau bendruomenės narių.

Manau kad pirmiausiai pokyčiai turėtų vykti pačioje valdymo sistemoje, turėtų būti tik aktyviai dirbantys nariai. Galbūt reikėtų kiekvienam tarybos nariui paruošti ataskaitas už nuveiktus darbus ir kadangi tarybos nariai renkami visuotinio susirinkimo metu, tai susirinkimo metu pateikti ataskaitas iš kurių bendruomenės nariai pasidarytų išvadas ir matytų kiek tas bendruomenės tarybos narys nuveikė jų labui, tada būtų lengviau nuspręsti kiek tas narys yra naudingas, ir ar jį vėl rinkti į bendruomenės tarybą. [Milda 50 m]

Mildos nuomone svarbiausi pokyčiai turėtų vykti pačioje valdymo sistemoje. Tyrimo dalyvė mano, kad bendruomenės tarybos nariai visuotinio susirinkimo metu turėtų pateikti ataskaitas apie savo nuveiktus darbus bendruomenės labui.

galvoju, kad reikia daugiau sąmoningų ir susipratusių bendruomenės tarybos narių ir nebūtinai jų tiek reikia, kam tu devynių, jei vis tiek dirba keturi ar penki, tai kokių penkių užtenka, reikia kažkaip paaiškinti ateinantiems į tarybą asmenims koks jų darbas laukia, kokia atsakomybė, kokie įsipareigojimai. Tada gal būtų kitiems lengviau, manyčiau, kad bendruomenės pirmininkas turėtų pažiūrėti atsakingai ir sugalvoti būdą kaip išaiškinti kitiems tarybos nariams jų atsakomybes. [Laima 32 m]

Milda ir Laima mato, kad bendruomenė efektyviau funkcionuotų, jeigu bendruomenės tarybos nariai dirbtų atsakingiau, būtų labiau įsitraukę, savo pavyzdžiu aktyvintų kitus bendruomenės narius. Milda pateikia pasiūlymus – bendruomenės tarybos narių atsakomybės didinimą prieš kitus bendruomenės narius, parengiant ataskaitas apie nuveiktus darbus.

nu net nežinau ką čia padaryt, jau čia viskas lyg ir labai gerai atrodo, nu nežinau, tiesiog reikia susirinkti pro retą visiems ir pagalvoti, nu aišku visada

reikia ieškoti naujų tų formų, negalima užsiciklint ant vieno, kad čia taip turi būti ir ne kitaip, tai vat ir ieškom, įvedam naujus elementus...[Dana 65 m]

Manau, kad viskas juda tinkama linkme ir tiesiog kiekviena bendruomenė yra kaip atskiras žmogus, nuo gimimo auklėjasi, lavinasi, lygiai taip pat ir bendruomenė, viskas vyksta palaipsniui ir kinta, manau nereikia nieko keisti, bet natūraliai gyventi šia diena ir mokytis, kad ir iš padarytų klaidų ir gyvenimo suteiktų išbandymų ir manau viskas eina tinkama linkme [Daiva 34 m]

Tyrimo dalyvėms Daivai ir Danai atrodo, kad su didelėmis problemomis ar iššūkiais bendruomenė nesusiduria, joms neatrodo, kad reikia kažkokių pokyčių.

Tyrimo dalyviai skirtingai įvardija galimas problemas ir sprendimo būdus, tai leidžia daryti įžvalgą, kad taryboje trūksta komunikavimo tarpusavyje. Komunikacijos trūkumas silpnina bendruomenės potencialą, o bendruomenei svarbu turėti potencialą, nes tada bendruomenė gali savarankiškai augti, plėtoti ir vystyti kultūrinės, socialinės, ekonominės ir aplinkos galimybes. Kalbant paprasčiau, potencialą galima apibūdinti kaip žmonių žinių, įgūdžių, vertybių bei išteklių visumą. Tam pritaria ir A. Čepienė (2011), kuri analizavusi teoretikus Ernest ir Gredler sako, kad socialiai ir kultūriškai žmonių suskurtą produktą galime vadinti žiniomis ir išmanymu. Individai įtakojami aplinkos ir tarpusavio sąveikos kuria prasmes, kurios juos lydi jų gyvenimo kelyje. Grupių viduje vykstančios derybos, diskusijos ir bendravimas formuoja socialines reikšmes ir žinias.

Tyrimo dalyviai išreiškia norą puoselėti ir ugdyti tokias vertybes kaip: **atsakomybės jausmas, darbas bendruomenės labui, noras tobulėti, gerinti infrastruktūrą, išsaugoti tradicijas, bendruomeniškumo saugojimas.**

Reikia ir ateityj stengtis dirbti atsakingai, kad žmonės džiaugtųsi, į šventes ateitų.[Laima 32 m]

Na ir ateityj reikia, kad visi jaustų atsakingumą, įsipareigojimą tiems žmonėms, kurie pasitikėjo, kad užimtumas, veikla būtų, kad žmonės be didelių pastangų susirinktų pabendrauti , kiek iš visų švenčių pabuvimų matosi, kad bendruomenės tikrai reikalingos [Jonas 39 m]

Tyrimo dalyviams ir ateityje svarbu dirbti atsakingai, pateisinti žmonių suteiktą pasitikėjimą, bendrauti tarpusavyje.

...ir šiandien mes džiaugiamės, kad šis procesas yra ant įgyvendinimo ribos, jau turime techninį projektą ir artimiausiu metu bus pradėti realūs darbai. Be to ne be bendruomenės iniciatyvos mes turime kaip sakiau visą gyvenvietės infrastruktūrą, mūsų gyvenvietė šviečia žiemą ir vasarą, mes turime gerą vandenį, turime miesto kanalizaciją, už kurią aišku mokame, turime, ir tuo metu atrodė labai geras sprendimas, gamtines dujas, dabar kas naudojasi, kas nesunaudoja, turime sporto aikštyną, nedidelį, bet labai gražų, labai reikalingą, ten visada randame savo vaikus. Na ir yra ir daugiau nesutvarkytų vietų, apie kurias galvojame ir po truputį, jeigu mums pavyks tai ir toliau gražinsime savo gyvenvietę. [Dana 65 m]

Dana bendruomenės vystymąsi sieja ne tik su kultūriniais, socialiniais dalykais, bet ir su infrastruktūros gerinimu, realių, apčiuopiamų darbų plėtojimu.

Visų interviu metu tyrimo dalyviams vertybės, kurias norėtų puoselėti ir ugdyti siejosi su motyvacija. Bendruomenės tarybos nariai atskleidė motyvacijos veiksnius, kurie ir toliau skatintų tiek pat ar dar daugiau dirbti ir įsipareigoti bendruomenės vystymui.

...ir vat šitas motyvas, kaip aš minėjau, tas pasitikėjimas žmonių, susidomėjimas ta veikla.

...ir kaip aš sakau savo anūkams, mano močiutė pamačius kombainą sakydavo antikristas ateina, tai kažin ką ji pasakytų apie šitą kompiuterį prie kurio jūs sėdit dieną ir naktį <...> taigi manau tą tarpsnį mūsų pareiga yra išsaugoti ir kažkaip tai <...> todėl va tos šventės mūsų, jos turi būti ypatingai atidirbtos, kad jos sudomintų, nu ir malonu kad ateina jaunimas, nes tai yra vaikai kurie auga ir tai ką jie mato dabar, ką jie girdi, jiems labai išlieka šitas dalykas ir mes bendraudami bendrais renginiais manyčiau sėjame pasėlį, kad ta istorinė atmintis nedingtu. [Dana 65 m]

Dana nurodė ne vieną jai svarbų motyvą, jai svarbu, kad ja pasitiki kiti, domisi bendruomenės veikla, tačiau ne mažiau, o gal net ir dar svarbiau tyrimo dalyvei yra palikti po savęs prisiminimą apie ją, jos nuveiktus darbus, perduoti jaunajai kartai tradicijas, kurias puoselėjo iš kartos į kartą.

Nu gerai būtų, kad kažkaip išspręstų tų skambinimų problemą, nes tikrai daug praskambinu, o šiaip šiai dienai esu patenkinta, jaučiuosi save realizuojanti, džiaugiuosi, kad mano darbas yra vertinamas, tai tiek ir užtenka. [Laima 32 m]

Laimai svarbu, kad jos darbas yra vertinamas, kad gali save išreikšti per renginių organizavimą, save realizuoti.

Nu sakykim, jei jau sąžiningai, kadangi aš esu ir X savivaldybės tarybos narys, tai darbas bendruomenėje man yra ir didelis plusas, žmonės mato kas vyksta,, žmonės mato ką veikiu, kaip dirbu, ir tai savivaldybės rinkimuose įvertina, tai ryškiai pasimato gyventojų palaikymas, aš manyčiau, vat kad šitie dalykai motyvuoja ir siejasi su ateitimi [Petras 52 m]

Tyrimo dalyvis sąžiningai pripažįsta, kad bendruomenės veikloje ji skatina ir toliau skatins ne tik moralinė pusė, bet ir kaip politikui labai svarbus dalykas – nemokama reklama, kurios dėka asmuo gali lengviau rinkėjui pristatyti save, savo atliktus darbus.

Tyrimo dalyviai įvardija tiek vidinius, tiek išorinius motyvatorius, kurie skatintų ir ateityje dirbti bei įsipareigoti bendruomenei. Interviu metu kur buvo domimasi kas šiuo metu juos skatina dirbti bendruomenės labui, bendruomenės tarybos nariai nurodė, daugiau vidinius su dvasinėmis vertybėmis susijusius motyvatorius. O žvelgiant į tai kas juos skatintų ir ateityje dirbti savanorystės pagrindu, tyrimo dalyviai nurodė ir išorinius motyvatorius tokius kaip: nemokama reklama, kuri pasitarnauja siekiant postų politikoje, užmokestis, bent jau už telefono išlaidas, infrastruktūros gerinimas, kuris bus apčiuopiama nauda. Tai leidžia daryti išvadą, kad bendruomenės tarybos nariai mato bendruomenės vystyme galimybę plėtrai iš kurios būtų reali nauda ir kad vien vidinių motyvatorių nepakanka dirbti efektyviai.

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomenės tarybos nariai kiekvienas atskirai turi nusimatę bendruomenės vystymo gaires, žino kokią norėtų matyti bendruomenę ir nors vizija panaši, tačiau ji niekada nėra aptarta bendrai, iš to galima daryti išvadą, kad bendruomenės taryboje trūksta komunikacijos, bendradarbiavimo tarpusavyje, tinkamo atsakomybių paskirstymo. Tai trukdo bendruomenės vystymuisi ir kuriamai vizijai.

Duomenų analizės metu, atsikleidus tyrimo temoms ir sutemoms buvo nuspręsta gautus duomenis sudėti į lentelę, nes tokiu būdu geriausiai pasimatė temų ir sutemų sąveika ir buvo paprasčiau analizuoti gautus duomenis.

1 lentelė (Duomenų analizės rezultatai)

TEMOS	SUBTEMOS		
	Dalyvavimas bendruomenės veikloje	Motyvacija	
Subjektyvi įsipareigojimo bendruomenei prasmė	Dalyvavimo aktyvumas bendruomenės veikloje priklauso nuo to, kokią prasmę asmuo teikia įsipareigojimui organizacijai (kodėl jis nusprendė prisidėti prie bendruomenės, dalyvauti)	Vertybės	Emocijos/Jausmai
		Vertybių, tikslų, motyvacijos sąveika kaip sąlyga aukštesniam įsipareigojimui organizacijai	Pilnatvės jausmas, kai asmenys suvokia įsipareigojimo organizacijai prasmę. Nežinomybės jausmas, kai asmenys nėra įsipareigoję organizacijai.
Veiksniai skatinantys dirbti savanoriškais pagrindais		Atsakomybės jausmas, tradicijų puoselėjimas, sąžiningumas, noras tobulėti, ryžtingumas Suteiktas pasitikėjimas, darbo vietos išsaugojimas, saviraiška, materialusis atlygis, galimybė palikti pėdsaką apie save, nemokama reklama.	Teigiamos emocijos, kai asmuo gali save realizuoti, patenkinti savo poreikis, kai atranda veiksnius, kurie jį motyvuoja. Neigiamos emocijos, kai asmuo negali patenkinti savo poreikių, kai nesupranta savo paskirties bendruomenėje.
Vystymosi iššūkiai bendruomenėje	Laiko trūkumas, netinkamas atsakomybių paskirstymas.	globalizacijos įtaka žmogaus vertybinei sistemai, ne visų bendruomenės tarybos narių vienodas indėlis į bendruomenės veiklą.	Dėl komunikacijos trūkumo atsirandantys nesukalbėjimai ir iš to atsirandantys neigiami jausmai.
Pokyčio (Vystymo) gairės	Aktyvesnis dalyvavimas, jaunimo įsitraukimas, konkretus atsakomybių paskirstymas	Puoselėjamos ir ugdomos tokios vertybės kaip atsakomybė, darbas visuomenės labui Labiau motyvuotų, atsakingų narių įtraukimas, puoselėjimas veiksmų, skatinančių dirbti savanoriškais pagrindais.	Tikimasi, kad bendruomenės vykdomos veiklos ir ateityje skatins ir teiks teigiamas emocijas.

Diskusija. Rašyti apie kaimo bendruomenes ir analizuoti kaimo bendruomenių tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi nusprendžiau todėl, nes pati esu kaimo bendruomenės tarybos narė. Kaimo bendruomenės tarybos narė esu apie trejus metus ir per tuos metus pastebėjau, kad iš devynių tarybos narių aktyviai dirba ir įsitarukia į bendruomenės veiklas tik penki asmenys. Jaučiau pyktį, kad aš dirbu ir stengiuos, o kiti taip neatsakingai žvelgia į jiems priskirtas pareigas. Man buvo svarbu sužinoti kaip kitus bendruomenės tarybos narius sumotyvuoti labiau įsitraukti į bendruomenės veiklą. Norėjau sužinoti ir suprasti, kas skatina žmones dirbti, kas juos motyvuoja, arba, kas juos stabdo ir, kodėl jie taip pasyviai dalyvauja bendruomenės veikloje. Juk nuo komandos stiprumo ir vieningumo priklauso, kiek stipri, atvira ir sėkminga bus bendruomenė.

Nežinojau, kaip į mano sumanymą reaguos kiti bendruomenės tarybos nariai, ar norės dalintis savo mintimis ir nuomone apie bendruomenę, ar išsakys savo pastebėjimus, ar bus nuoširdūs, bijojau, kad po pokalbių nepasikeistų mūsų bendravimas. Tačiau visi interviu vyko sklandžiai, visi geranoriškai sutiko kalbėti, ir, kaip man pasirodė, kalbėjo drąsiai ir nuoširdžiai. Aš pati jaučiausi nejaukiai, buvo sunku atsiriboti, žvelgti objektyviai, kai kurie atsakymai nustebindavo, tačiau nei paprieštarauti, nei komentuoti negalėjau, turėjau žvelgti kaip tyrėja, tai buvo sunkiausia. Džiaugiuosi, kad tai padaryti pavyko, nes gauti duomenų analizės rezultatai nustebino ir buvo ne tokie kokių tikėjausi ir apie kokius galvojau, tai vadinasi pavyko atsiriboti ir būti tyrėja, o ne bendruomenės tarybos nare. Atlikus duomenų analizę pamačiau, kad tie, bendruomenės tarybos nariai, kurie kaip maniau prisideda mažesniu indėliu prie bendruomenėje vykdomų veiklų, supranta, kad jų indėlis mažesnis, tačiau taip pat jie pateikė duomenų iš kurių pasimato, kad bendruomenės taryboje trūksta komunikacijos, bendrų tikslų ir uždavinių išsikėlimo, bendrų problemų įvardijimo ir sprendimų ieškojimo. Supratau su kokiomis problemomis susiduria kaimo bendruomenės taryba ir, kodėl kai kurie jos nariai pasyviau dalyvauja bendruomenės veikloje, plėtroje.

Džiaugiuosi, kad nusprendžiau rašyti apie man svarbų ir reikšmingą dalyką. Norėčiau, kad mano darbas būtų reikalingas, naudingas ir kitoms kaimo bendruomenėms, kurios susiduria su panašiomis problemomis ir ieško sprendimo būdų.

Nusprendusi rašyti apie kaimo bendruomenių tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi nežinojau kiek literatūros rasiu apie kaimo bendruomenes, įsipareigojimo reiškinį. Nors domiuosi kaimo bendruomenėmis ir jose vykstančia veikla, tačiau niekada nebuvau žvelgusi į kaimo bendruomenių reiškinį akademinio žvilgsniu. Pradėjus ieškoti informacijos, susidūriau su kliūtimi, nes apie kaimo bendruomenes informacijos yra tikrai nemažai, yra atlikta tyrimų, apie bendruomenės

narių aktyvinimą, plėtros galimybes, tačiau apie kaimo bendruomenės tarybas, tą komandą, kuri yra bendruomenės valdymo organas, informacijos ir atliktų tyrimų neradau, taip supratau, kad mano pasirinkta tema yra naudinga ir reikalinga. Juk už vykstančius pokyčius, priimamus sprendimus bendruomenėje yra atsakingi bendruomenės tarybos nariai ir nuo to kiek jie yra atsakingai įsipareigoję bendruomenei ir jos vystymuisi, kiek žinių ir informacijos turi apie darbo organizavimą bendruomenėje priklauso ir sėkminga bendruomenės plėtra ir jos vystymasis.

Tyrimo metu, mano pačios kaip tyrėjos pozicija pakito. Viso buvimo bendruomenėje metu buvau įsitikinusi, kad tie bendruomenės tarybos nariai, kurie mažiau arba visiškai neprisideda prie bendruomenėje vykdomų veiklų tai daro dėl atsakomybės stokos ar nenoro prisidėti. Tačiau remiantis pokalbių metu gautais analizės rezultatais mano pozicija kito, nes pamačiau, kad ne atsakomybės trūkumas ar tingėjimas lemia kai kurių bendruomenės tarybos narių pasyvumą, o netinkamas atsakomybių padalijimas, neefektyvus darbo organizavimas ir tarpusavio komunikacijos trūkumas.

Kadangi neradau daug tyrimų vykdytų apie bendruomenių tarybos (komandos) darbą, tai čia matau atvirą nišą tolimesniems tyrimams įvairiomis kryptimis tyrėjams, kurie domisi kaimo bendruomenėmis, jų bendradarbiavimu tarpusavyje ir su išore, ypatingai vietos savivalda.

3. PROJEKTINĖ DALIS „X kaimo bendruomenės tarybos narių tarpusavio komunikacijos gerinimas“

3.1 Projekto problema ir projekto poreikio pagrindimas:

Projekto problema. Lietuvoje bendruomenės kuriasi vis sparčiau, tad galima daryti prielaidą, kad jos susiformuoja skatinamos aiškaus, konkretaus intereso. Svarbiausia bendruomenėje žmonės, turintys bendrą interesą, komunikuojantys tarpusavyje. Kaip pastebi A. Čepienė (2010) vienas svarbiausių bendruomenės vaidmenų yra individo socialinės inteligencijos ugdymas. Bendruomenės ugdyme svarbu įgalinimas, ryšio palaikymas, ir bendravimo veikla. Vietinės bendruomenės ugdymas turi būti organizuotas taip, kad kiekvienas galėtų pats perduoti savo žinias, o mainais gauti žinių iš artimos aplinkos. Kaimo bendruomenių nariai nors ir jungiasi bendrai veiklai, bet per mažai patirties, įgūdžių, komunikacijos tarpusavyje sukelia trikdžius tiems tikslams įgyvendinti ir gali įvykti taip, kad bendruomenė tarsi sustoja viename taške, nebesugeba žengti į priekį, tobulėti, vystytis.

Norint suprasti ir sužinoti kas stabdo kaimo bendruomenės vystymąsi ir plėtrą buvo atliktas tyrimas „**Kaimo bendruomenės tarybos narių išsipareigojimas bendruomenės vystymuisi**“

Atlikus tyrimą ir išanalizavus gautus duomenis pasimatė, kad bendruomenės taryboje trūksta komunikavimo tarpusavyje, bendruomenės tarybos narių aktyvumo dalyvaujant bendruomenės veikloje, teisingo atsakomybių padalijimo, informacijos tiems žmonėms, kurie pirmą kartą ateina dirbti į bendruomenės tarybą ir apie tą darbą neturi informacijos. Šios problemos įtakoja silpnesnį bendruomenės vystymąsi.

Projekto idėja. Projektas būtų skirtas bendruomenės tarybos narių tarpusavio komunikacijai stiprinti, įsitraukimo ir dalyvavimo aktyvumui didinti. Projektinė dalis būtų siejama su bendruomenės komandos, tų asmenų, kurie turi sprendžiamąjį balsą ir priima sprendimus, komunikacijos ugdymu, bendradarbiavimu tarpusavyje, bendruomenės tarybos darbo organizavimu, pasitelkiant kitų kaimo bendruomenių patirtį, rengiant supervizijas.

X kaimo bendruomenė vykdydama projektą paramos prašys iš LR žemės ūkio ministerijos ir dalinai prisidės savo lėšomis. Projekto metu bus bendradarbiaujama su kitomis kaimo bendruomenėmis, bus dalijamasi gerąja patirtimi.

Projektas yra viešas, nes apima ne tik X kaimo bendruomenės tarybos narius, bet yra aktualus ir kitoms kaimo bendruomenių taryboms, bei kaimo bendruomenėms.

X kaimo bendruomenė vykdydama projektą „**X kaimo bendruomenės tarybos narių tarpusavio komunikacijos gerinimas**“ gali susidurti su tokiomis kliūtimis kaip:

Žmogiškųjų išteklių trūkumas vykdant projektą;

Nepakankamas finansavimo skyrimas.

Tikimasi, kad po šio projekto įgyvendinimo X kaimo bendruomenės tarybos nariai

- aktyviau dalyvaus formuojant bei įgyvendinant tikslus išsikeltus bendruomenės vystymuisi plėtoti;
- turės daugiau informacijos apie kaimo bendruomenių galimybes ir komandinio darbo organizavimą;
- išsiugdys didesnę sąmoningumą ir atsakomybę prisiimant atsakomybes ir komunikuojant tarpusavyje;
- galės gautas žinias panaudoti savo gyvenime ir taip aktyvinti kitus bendruomenės.

Projekto tikslas. Didinti bendruomenės tarybos narių aktyvumą ir įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi, skatinant tarpusavio komunikaciją ir keičiantis gera patirtimi.

Projektui įgyvendinti išsikelti uždaviniai:

Organizuoti paskaitų ciklą apie kaimo bendruomenių vystymosi ir plėtros galimybes;

Organizuoti susitikimus su kitomis kaimo bendruomenėmis, siekiant keistis gera patirtimi;

Organizuoti superviziją, siekiant geresnės bendruomenės tarybos narių tarpusavio komunikacijos.

Tikslinė grupė. X kaimo bendruomenės tarybos nariai.

3.2 Projekto planas (veiklos):

1. Veikla. „Komunikuokime efektyviai“

Veiklos paskirtis. Veikla orientuota į kaimo bendruomenės tarybos narių tarpusavio

komunikacijos ir bendradarbiavimo efektyvumą per informacijos pasisavinimą bei sklaidą.

Metodai. Teorinis mokymas.

Vyks paskaitos skirtos pristatyti teorines žinias apie komunikaciją, bendradarbiavimą, komandinį darbą, bendruomenių vystymąsi ir plėtrą.

Bus suteikta galimybė bendruomenės tarybos nariams pabendrauti su kvalifikuotais dėstytojais–savo srities specialistais. Ši veikla reikalinga mūsų bendruomenei, nes esame kaimiškoje teritorijoje susikūrusi bendruomenė, o paskaitos ir seminarai dažnai vyksta didesnę auditoriją surenkančiose miesto bendruomenėse, o kaimo žmogus lieka pamirštas ir su žinių spragomis, tai apsunkina galimybę bendruomenei vystytis ir dalyvauti bendruomenės plėtroje. Kad galėtume gerinti aplinkos infrastruktūrą, puoselėti tradicijas, organizuoti įvairias veiklas, įtraukti kitus bendruomenės narius į jų vykdymą pirmiausiai reikia išmokti efektyviai komunikuoti tarpusavyje, išmokti organizuoti komandinį darbą ir bendradarbiauti. Tam ir bus skiriama ši veikla, jos metu bendruomenės tarybos nariai gaus daugiau žinių, turės galimybę jas pritaikyti savo bendruomenės viduje ir išorėje.

Vykdytojai ir jų kompetencija. Teorinių mokymų paslauga bus perkama iš dėstytojų – komunikacijos, bendradarbiavimo, kaimo bendruomenių vystymosi ir komandinio darbo sričių specialistų, kurie atsakingai parinkę informaciją, ją pateiks bendruomenės tarybos nariams.

Ištekliai. Veiklai įgyvendinti bus reikalingi finansiniai ištekliai, kurių bus prašoma iš LR žemės ūkio ministerijos. Veikla vyks X kaimo seniūnijos salėje.

Vykdymo rezultatai. Kadangi teorinių mokymų metu vyksiančios paskaitos yra tikslingai parinktos kaimo bendruomenės tarybos nariams, tai tikimasi, kad po šių paskaitų, tarybos nariai turės žinių apie efektyvų tarpusavio komunikavimą, bendradarbiavimą, žinos komandinio darbo pagrindinius principus ir jų naudą bendruomenės vystymuisi ir plėtrai.

2. Veikla. „Įgytų žinių pritaikymas praktikoje“

Veiklos paskirtis. Veikla orientuota į bendruomenės tarybos narių turimų teorinių žinių, apie tarpusavio komunikaciją, bendradarbiavimą, komandinį darbą, praktinį pritaikymą.

Metodai. Praktinis mokymas. Veikloje numatyta komunikavimas bendruomenės viduje ir aplinkoje, bendravimas su remiančiomis organizacijomis, atvirumas naujovėms, įgūdžių lavinimas. Kiekvienas individas yra atskira asmenybė, turinti savo požiūrį ir savo charakterį. Norint, kad bendruomenės taryba dirbtų sėkmingai ir efektyviai būtina, kad visi jos mokėtų pritaikyti turimas teorines žinias, nebijotų išsakyti savo pasiūlymų, priimti atsakomybių, turėtų informaciją apie bendruomenę, suprastų ir žinotų kokias pareigas prisiima sutikdami tapti

bendruomenės tarybos nariais.

Yra numatyta surengti keturias supervizijas, kurių pagalba bendruomenės tarybos nariai galėtų išsakyti savo mintis, lūkesčius. Supervizijų metu atsiskleistų kokių požiūrį kiekvienas komandos narys teikia įsipareigojimui bendruomenei, jos vystymuisi, su kokiomis problemomis ir trukdžiais susiduria dirbdami bendruomenės labui ir kiek aktyviu bendruomenės tarybos nariu save laiko. Šių praktinių mokymų metu Bendruomenės tarybos nariai galės panaudoti įgytas, pirmos veiklos metu, teorines žinias ir jas pritaikyti praktiškai.

Vykdytojai ir jų kompetencija. Numatyta, kad supervizijas moderuotų šios srities specialistai – dėstytojai (psichologai, sociologai ir kt.), kurie padėtų bendruomenės tarybos nariams pamatyti esamas problemas ir sugebėti rasti sprendimo būdus.

Ištekliai. Veiklai įgyvendinti bus reikalingi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai, kurie būtų paimami iš X kaimo bendruomenės ir LR žemės ūkio ministerijos.

Vykdomo rezultatai. Tikimasi, kad sujungus teorines ir praktines žinias bendruomenės tarybos nariai sugebės efektyviai komunikuoti tarpusavyje, bendradarbiauti bendruomenės viduje ir išorėje, sugebės organizuoti komandinį darbą ir tai pritaikys bendruomenės vystymuisi ir plėtrai.

3. Veikla. „Gerosios patirties dalijimasis su kitomis kaimo bendruomenėmis“

Veiklos paskirtis. Veikla orientuota į bendravimą ir bendradarbiavimą su kitomis kaimo bendruomenėmis keičiantis geraja patirtimi. Vienu iš svarbiausių plėtros veiksnių kaimo bendruomenėje yra partnerystė tarp bendruomenių. Galimybė bendradarbiauti ir komunikuoti su kitomis bendruomenėmis didina vystymosi potencialą, o tai kaimo bendruomenei, kuri susiduria su įvairiomis kaimui būdingomis problemomis, svarbu ir reikalinga.

Metodai. Praktinis mokymas. Yra numatyta keturios edukacinės išvykos į kitas kaimo bendruomenes, kuriose yra vystomos įvairios veiklos, gerinama aplinkos infrastruktūra, siekiant pasidalinti geraja patirtimi. Išvykų metu bendruomenės tarybos nariai turės galimybę pamatyti kaip vyksta veiklos kitose bendruomenėse, kaip ten yra sprendžiamos problemos, su kuriomis susiduria kaimo bendruomenės. Bus domimasi kaip savo narius aktyvina ir įtraukia į bendruomenėje vykdomas veiklas kitos bendruomenės, kokias plėtros galimybes ir vystymosi gaires mato kitų bendruomenių komandos.

Vykdytojai ir jų kompetencija. Veiklos vykdytojai bus patys X kaimo bendruomenės tarybos nariai ir kitų bendruomenių nariai.

Ištekliai. Veiklai įgyvendinti bus reikalingi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai. Finansiniai

ištekliai bus prašomi iš LR žemės ūkio ministerijos, žmogiškieji ištekliai – X kaimo bendruomenės tarybos nariai ir kitų kaimo bendruomenių nariai.

Vykdyimo rezultatai. Tikimasi, kad sujungus teorines praktines žinias ir pasidalinus gerą patirtimi su kitomis kaimo bendruomenėmis, X kaimo bendruomenės tarybos nariai efektyviau komunikuodami tarpusavyje sugebės labiau įsipareigoti X kaimo bendruomenės vystymuisi.

Informacija apie projekto pareiškėją.

X savivaldybės X kaimo bendruomenė yra savanoriška ir savarankiška visuomeninė ne pelno siekianti organizacija, veikianti X kaimo ir aplinkinių kaimų gyvenamoje vietovėje, vienijanti joje gyvenančius, besimokančius ir dirbančius piliečius.

Vienas iš X kaimo bendruomenės tikslų: „dalyvauti įvairių programų konkursuose“, šiuo tikslu bendruomenė siekia save realizuoti kuo įvairiapusiškiau. X kaimo bendruomenė įsikūrusi kaimiškoje teritorijoje, bendruomenė veikia jau beveik dešimt metų, turi 130 asocijuotų bendruomenės narių. Atlikus tyrimus buvo pastebėta, kad kaimo bendruomenės taryboje trūksta tarpusavio komunikacijos ir informacijos bei žinių apie darbo organizavimą bendruomenėje, šios žinios yra būtinos sėkmingam bendruomenės vystymuisi.

X kaimo bendruomenė turi pakankamai žmogiškųjų išteklių projekto įgyvendinimui, yra dalyvavusi įvairiuose Lietuvos ministerijų ir Europos sąjungos projektuose, kuriuos sėkmingai įvykdė.

3.3 Projekto plano įgyvendinimas ir projekto biudžetas.

Eil. Nr.	Veiklos pavadinimas	Įgyvendinimo vieta	Vykdytojas	Įgyvendinimo laikas (ketvirčiai)	Planuojamų išlaidų dydis (litai)	Finansavimo šaltinis
1.	Komunikuokime efektyviai	X kaimo seniūnijos salė	Lektoriai	2014 III ketv. 2014-IV ketv.	800,00 Lt.	Žemės ūkio ministerija
2.	Pritaikykime įgytas žinias	X kaimo seniūnijos	Lektoriai - moderatoriai	2014–III ketv. 2014-	800,00 Lt.	Žemės ūkio ministerija

	praktikoje	salė		IV ketv.		
3.	Gerosios patirties dalijimasis su kitomis kaimo bendruomenėmis	4 kaimo bendruomenės	X kaimo bendruomenės tarybos nariai, kitų kaimo bendruomenių nariai	2014-IV ketv.	4000,00 Lt.	Bendruomenė, žemės ūkio ministerija

Projekto biudžetas

Eil. Nr.	Išlaidų rūšis	Bendra suma su PVM	Pareiškėjo / partnerio (-ių) lėšos (su PVM)	Prašoma suma (su PVM)	Išlaidų pagrindimas
I.	Administracinės išlaidos				
1.	Projekto vadovo atlyginimas				
2.	Projekto finansininko atlyginimas				
3.	Patalpų nuoma				
4.	Kanceliarinės prekės	240,00	0	240,00	Bus perkamos kanceliarinės prekės reikalingos administruojant projektą
5.	Kitos (detalizuoti)				
	Iš viso:				
II.	Projekto vykdymo išlaidos				
1.	Lektorių, konsultantų ir kt. specialistų paslaugų apmokėjimas	1600,00	600	1000,00	4 paskaitos po 200 Lt. 4 supervizijos po 200 Lt
2.	Edukacinės išvykos	4000,00	0	4000,00	4 edukacinės išvykos. 1 išv. –

					1000,00 Lt.
3.	Kavos pertraukėlės paskaitų metu	432,00	0	432,00	4 pask. x 9 žm./ 1žm. 6,00 Lt. – 216,00 Lt. 4 super vizijos x 9 žm./1žm. 6,00 Lt. – 216,00 Lt.
	Iš viso:	6272,00	600,00	5672,00	
	Iš viso projekto išlaidų:	6272,00	600,00	5672,00	

3.4 Projekto vykdytojai ir projekto įvertinimas.

Vardas, pavardė	Vaidmuo projekte	Išsilavinimas	Patirtis panašių projektų srityje
Petras Petraitis	Projekto vadovas	Aukštasis	X kaimo bendruomenės pirmininkas aktyviai dalyvaujantis įvairiuose projektuose tiek darbinėje , tiek visuomeninėje veikloje. Yra dirbęs ir su Lietuvos ministerijų , ir su Europos Sąjungos inicijuotais projektais. Sugeba valdyti ir vykdyti projekte nusimatytas veiklas, visi projektai , kuriems vadovavo sėkmingai įgyvendinti.
Milda Mildaitė	Projekto finansininkė	Aukštasis	X kaimo bendruomenės tarybos narė nuolat prisidedanti prie bendruomenėje vykdomų projektų, tiek inicijuotų Lietuvos ministerijų, tiek Europos sąjungos. Sugeba puikiai valdyti projektų finansinę pusę. Visuose bendruomenės vykdytuose projektuose buvo atsakinga už projektų finansinę dalį.
Ona Onaitė	Projekto koordinatore	Aukštasis	X kaimo bendruomenės tarybos narė, X savivaldybės administracijos socialinės paramos ir vaiko teisių apsaugos vyriausioji specialistė, dirbanti seniūnijoje, nuolat prisidedanti prie bendruomenėje vykdomų projektų organizaciniu darbu.

			Dirbusi su Europos Sąjungos inicijuotais projektais.
--	--	--	--

Projekto įvertinimas.

Kadangi projekte numatytos veiklos tikslingai parinktos ir naudingos bendruomenės tarybos nariams, tai numatoma, kad pasibaigus projektui tarybos nariai:

- **aktyviau dalyvaus formuojant bei įgyvendinant tikslus išsikeltus bendruomenės vystymuisi plėtoti;**
- **turės daugiau informacijos apie kaimo bendruomenių galimybes ir komandinio darbo organizavimą;**
- **išsiugdys didesnę sąmoningumą ir atsakomybę prisiimant atsakomybes ir komunikuojant tarpusavyje;**
- **galės gautas žinias panaudoti savo gyvenime ir taip aktyvinti kitus bendruomenės.**

Siekiant efektyvumo, projekto veiklos įgyvendinimas, pabrėžiant Žemės ūkio ministerijos indėlį į projektą, bus viešinamas vietinėje spaudoje NEMOKAMAI.

IŠVADOS

Siekiant apibūdinti įsipareigojimo reiškinių kaip savanoriškos veiklos sąlygą bendruomenės vystymuisi galima teigti, kad individai, dalyvaujantys, savanorystės principu, kaimo bendruomenės veikloje, dažniausiai įsipareigoja emocinio įsipareigojimo rūšimi, susitapatindami ir sąveikaudami su kitais bendruomenės nariais. Individo įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi lemia tokie motyvuojantys veiksniai kaip: vertybių sutapimas, teigiami jausmai ir emocijos, kuriuos individas jaučia dalyvaudamas bendruomenės veikloje bei sau svarbių poreikių (socialinių, psichologinių, estetinių) patenkinimas.

Šiuo metu mūsų šalyje yra pakankamai gerai sukurta ir išplėta teisinė bazė, skirta nevyriausybių organizacijų formavimuisi ir vystymuisi. Kaimo bendruomenės turi visas sąlygas teisiškai reglamentuoti ir organizuoti savo veiklas. Ir nors sovietiniu laikotarpiu kaimo bendruomenėms padaryta žala vis dar įtakoja bendruomenės tarybos narių aktyvumą bei dalyvavimą, tačiau dabartinėje visuomenėje dedamos visos pastangos, kad kaimo bendruomenė taptų mobilesne, žmogiškesne, aktyvesne, atviresne ir įvairesne pagal veikos formas ir metodus.

Sudėtinga kalbėti apie kaimo bendruomenės tarybos narių įsipareigojimą bendruomenės vystymuisi, kai bendruomenės tarybos nariai nekomunikuoja tarpusavyje, nesugeba organizuoti savo komandos darbo. Tokie veiksniai mažina kaimo bendruomenės galimybes tolimesniam vystymuisi, silpnina žmogiškųjų išteklių pasisavinimą ir sudaro kliūtis bendruomenės tarybos narių įsipareigojimui. Kiekvieno tarybos nario įsipareigojimas turėtų būti visų pirma susijęs tarpusavyje bendro tikslo siekimui. Neįmanoma pasiekti reikiamų rezultatų apsiribojant viena ar kita veiklos sritimi. Tai turėtų būti siekiama per veiklų visumą, kiekvieno tarybos nario suinteresuotumą, aktyvumą, kompetenciją.

REKOMENDACIJOS

Remiantis analizuotos medžiagos išvadamis pateikiamos rekomendacijos **X kaimo bendruomenės tarybos nariams, kitoms kaimo bendruomenių taryboms, kaimo bendruomenių lyderiams, tyrėjams tiriantiems kaimo bendruomenių reiškini.**

Išklaudyti ir atsižvelgti į kaimo bendruomenės tarybos narių teikiamus pasiūlymus efektyvinant kaimo bendruomenės vystymąsi.

Daugiau komunikuoti ir bendradarbiauti tarpusavyje, su kitomis kaimo bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, savivaldos institucijomis ir kt. organizacijomis, atsižvelgiant į tai kokios organizacijos veikia toje teritorijoje.

Dalintis gerą patirtimi su kitomis kaimo bendruomenėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Kaimo bendruomenių lyderiams.

Tikslingai ir atsakingai paskirstyti sritis ir atsakomybes už kurias būtų atsakingi kaimo bendruomenės tarybos nariai.

Tyrėjams tiriantiems kaimo bendruomenių reiškini.

Atlikti daugiau ir išsamesnių tyrimų susijusių su kaimo bendruomenės taryba ir jos darbo efektyviniu įvairiomis kryptimis.

LITERATŪRA

1. Bitinas B. Rupšienė L. Žydžiūnaitė V. (2008). Kokybinių tyrimų metodologija. vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda. Jokužio leidykla
2. Berger P. Luckmann T.(1999). Socialinės tikrovės konstravimas žinojimo sociologijos traktatas. Vilnius. Pradai
3. Bauman Z. (2002). Globalizacija pasekmės žmogui. Vilnius. Strofa
4. Baršauskienė V. Almonaitienė J. Lekavičienė R. Antinienė D. (2010) Žmonių santykiai organizacijose. Kaunas: Technologija
5. Baršauskienė V. Janulevičiūtė B. (1999) Žmogiškieji santykiai. Kaunas. Technologija
6. Baršauskienė V. Leliūgienė I. (2001) Sociokultūrinis darbas bendruomenėje: užsienio šalių patirtis. Monografija. Kaunas. Technologija
7. Frankl V. (2010). Žmogus prasmės akivaizdoje. Katalikų pasaulio leidimai
8. Fromm E. (2008). Pabėgimas iš laisvės. Kaunas. Verba Vera
9. Leliūgienė I. (1997). Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas. Technologija
10. Leliūgienė I. (2012). Socioedukacinis darbas bendruomenėje. Mokomoji knyga. Kaunas. Technologija
11. Leonavičius J. (1993). Sociologijos žodynas. Vilnius. Academia
12. Naujanienė R. (2004). Socialinės gerontologijos teorijos. Večkienė N. ir kt. Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos: mokomoji knyga/Vytauto Didžiojo Universitetas. Socialinio darbo institutas. – Kaunas
13. Pruskus V. (2006) Aplinkos kokybės ekologinis, ekonominis ir kultūrinis vertingumas, Asmenybė ir kultūra. Vilnius. Technika
14. Ruškus J. Mažeikis G. (2007). Neįgalumas ir socialinis dalyvavimas. Kritinė patirties ir galimybių Lietuvoje refleksija. Šiaulių universiteto leidykla
15. Staniulienė S. (2010). Organizacinė kultūra. Kaunas. Vytauto Didžiojo Universitetas

16. Šimašius R. (1999). Nepelno organizacijos: reglamentavimas Lietuvoje ir vakarų patirtis. Vilnius. Laisvoji rinka
17. Šlapkauskas V. (2000). Šiuolaikinės bendruomenės savikūros sąlygos ir veiksniai. Bendruomeniškumas ir savivalda. Kaunas. Spauda

KITI ŠALTINIAI

18. Aleksandravičius A. Žukovskis j. (2011). Kaimo bendruomenių raida ir jų veiklos tikslai; siekiant darnumo visuomenėje. Lietuvos žemės ūkio universitetas, ISSN 1822-6760. Nr. 1 (25)
19. Bučiūnienė I. (2006). Vadovas ir pasaulis. Žurnalas. Nr. 4
20. Čepienė A. (2011). Kaimo bendruomenės narių socialinio dalyvavimo modeliavimas. Magistro darbas. Klaipėda. Klaipėdos universitetas
21. Didžiulienė, R. Gineitienė, D. (2001). Nevyriausybinių organizacijų charakteristika. Pilietinė visuomenė ir viešoji valdžia (mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga). Kaunas. Technologija
22. Didžiulienė, R. Gineitienė, D. (2001). Nevyriausybinių organizacijų charakteristika. Pilietinė visuomenė ir viešoji valdžia (mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga). Kaunas. Technologija
23. Dobranskienė R. (2002). Mokyklos bendruomenės vadyba. Monografija. Šilutė
24. Gbadamosi G. (2005). The Influence of performance appraisal on organizational commitment: the case of BostvanaV/University of Sharjah Journal of pure and applied sciences volume2, No.3
25. Gegužienė, V., Žiliukaitė, R. (2004). Kaimiškųjų bendruomenių organizacijos: tyrimo Rezultatų apžvalga –http://www.bendruomenes.lt/downloads/structure//ataskaitakaimo_bendruomeniuorganizacijos.pdf (2014.04.12)
26. Gedvilienė G. Karasevičiūtė S. Trečiokienė E. (2010). Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija. Nr. 33(61)
27. Huberman M., Miles M.(1994). Handbook of Qualitative Research. USA. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

28. Jonutytė I. (2007). Savanorystė socialinio ugdymo sistemoje. Monografija. Klaipėda
29. Juškaitė K. (2007). Savanorių darbo organizavimo kaimo bendruomeninėse organizacijose sudedamosios dalys. Magistrinis darbas. Akademija
30. Karalius A. (2000). Bendruomeniškumo formos ir jų pamatai. Bendruomeniškumas ir savivalda. Teminis straipsnių rinkinys, parengtas pagal 1999 m. spalio 14-15 d. Druskininkuose vykusio seminaro “Bendruomeniškumas ir savivalda” pranešimus ir diskusijas
31. Kavaliauskienė Ž. (2011). Darbuotojo įsipareigojimas organizacijai kaip organizacijos funkcionalumo prielaida. Profesinės studijos: teorija ir praktika. Nr. 8
32. Kazlauskaitė R., Bučiūnienė I. (2005). Factors enhancing employee customer-oriented behaviour and organizational commitment in the Lithuanian upscale hotel industry
33. Merrill H. (2006). Global Trend and challenges for volunteering. The international journal of Volunteer administration. Nr. 1
34. Nefas S. (2007) Funkcionali vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose. Daktaro disertacija. Mykolo Riomerio universitetas. Vilnius
35. Oppenheimer M. (2008). Volunteering: Why we can't survive without it. University of New South Wales press
36. Petkevičiūtė N. Kalinina I. (2004). Veiksniai didinantys darbuotojų organizacinį įsipareigojimą, organizacijų vadyba; sisteminiai tyrimai. Nr. 39
37. Psichologijos žodynas. (1993). Vilnius. Mokslo ir enciklopedijų leidykla
38. Šimkus A. (2013). Savanorystės žmogiškųjų išteklių valdymas nevyriausybinėse organizacijose. Daktaro disertacija. Vytauto Didžiojo universitetas. Kaunas
39. Urbikienė V. (2010). Savanorystė ir jos įtaka jaunimo socializacijai (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos atvejis). Magistro darbas. Vilnius
40. Vasiliauskaitė A. (2008). Kaimo bendruomenių veiklos tobulinimas Šiaulių krašte. Magistro darbas.
41. LR asociacijų įstatymas. (2004)
42. LR viešųjų įstaigų įstatymas. (1996)
43. LR vietos įstatymas. (2010)

44. LR žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas. (2002)

45. http://ec.europa.eu/lietuva/abc_of_the_eu/duk/savanoryste/savanorystes_pavyzdys_bendruomeneje_lt.htm (prieiga per internetą, žiūrėta 2014 04 12)

46. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Kaimas> (prieiga per internetą 2014 04 09)